

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Anmälningsplikten inom förskolan

- En kvalitativ studie om förskollärares tolkning av anmälningsplikten på förskolan

Kanzada Abraham & Caroline Simonsson
Lunds universitet, Campus Helsingborg
HT18
Handledare: Susanna Johansson

Förord

Vi vill tacka vår handledare Susanna Johansson för en betydelsefull handledning och råd som har hjälpt oss att få ihop detta arbete. Vi vill även tacka alla förskollärare som deltagit i våra intervjuer, utan er skulle detta inte varit möjligt. Vi hoppas att vår undersökning kommer att bidra till tidigare forskning till dig som vill fortsätta lyfta denna fråga.

Tack!

Abstract

Authors: Kanzada Abraham & Caroline Simonsson

Title: Mandatory reporting in preschool - A qualitative study regarding mandatory reporting in preschool

Supervisor: Susanna Johansson

Assessor: Mikael Sandgren

This study is about how preschool teachers interpret the Swedish legislative rule concerning mandatory reporting and how organizational culture affects the teacher to make a report. Our main questions are: How is the obligation to report in SoL 14:1 interpreted by preschool teachers and how is the obligation to notify practiced based on their interpretation? Are there and how do preschool teachers perceive the support from their organization and how does it in turn affect the pre-school teacher's actions? We answer the questions through a qualitative interview study and previous research. To analyze our interviews, we have categorized them into different themes; organizational culture, ethics and normality. The result show that there is a lack of information about the obligation to report in preschools and that there are no clear procedures for how preschool teachers should act if they suspect a child at risk. The result also show that the support of managers and colleagues is important in a notification. The law proved to be a safety for preschool teachers but also problematic since there is extensive scope for interpretation. any routines about how and when a report should be carried out in suspicion of maltreatment?

Keywords: preschool, children at risk, mandatory report, normality and organization culture

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte	9
1.3 Frågeställningar	9
2 Bakgrund	10
2.1 Internationellt perspektiv	10
2.2 Regleringen av anmälningsplikten	11
2.3 Tidigare forskning	11
2.4 Barn som far illa	13
3 Metod	15
3.1 Metodval	15
3.2 Intervju- och vinjettmetod	16
3.3 Urval	16
3.4 Genomförande	17
3.5 Etiska överväganden	19
3.6 Förförståelse	19
3.7 Tillförlitlighet	20
3.8 Ansvarsfördelning	20
4. Teori	21
4.1 Organisationskultur	21
4.2 Etik	22
4.3 Normalitet	23
5. Resultat och analys	25
5.1 Barn som far illa	25
5.2 Vinjetter	26
5.3 Organisationskultur	30
5.4 Normalitet	33
5.5 Etik	35
5.6 Makt	39
5.7 Mångkulturellt samhälle	41
6. Uppsatsens sammanfattande resultat	43
7. Avslutande diskussion	44

8. Referenslista	46
9. Bilagor	48
9.1 Bilaga 1. Lagen kap 14 1§ SoL	48
9.2 Bilaga 2. Missivbrev	49
9.3 Bilaga 3. Intervju Mall	50
9.4 Bilaga 4. Vinjetter	51

1. Inledning

Historiskt sett har fysiskt våld varit en del av uppfostran världen över. Aga har under århundraden förekommit i hemmen samt skolan har använt sig av fysisk bestraffning. I slutet av 1800-talet började aga ifrågasättas i Sverige men det var inte förrän år 1958 som aga förbjöds i den svenska skolan. Några år senare uppmärksammades detta internationellt och aga ansågs vara en utmärkande orsak till dödsfall hos barn samt funktionsnedsättningar. År 1979 var Sverige det första landet i världen som förbjöd all kroppslig bestraffning. Efter att lagen trätt i kraft kunde man se att samhället sakta men säkert gick mot ett mer barnvänligt samhälle. Exempelvis skapades ett nytt föräldrautbildnings system för nyblivna föräldrar som grundade sig i en mentalitet om en bättre uppväxtmiljö för barnen (Köhler & Lucas 2014). "Varje barn har rätt till att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av förälder eller annan som har hand om barnet" ratificerade in i Sveriges FN konvention om barnets rättigheter år 1990 (ibid).

Mörkertalet avseende barn som utsätts för våld är idag stort (Köhler & Lucas 2014). I Sverige är det svårt att föra statistik om hur många barn som far illa då det inte finns en entydig definition av begreppet "barn som far illa" (Socialstyrelsen 2012). Det kan vara väldigt olik hur begreppet tolkas och därför är gränsen för när det ska göras en anmälan otydlig. Människor definierar begreppet "barn som far illa" olika vilket påverkar om det görs en anmälan till socialtjänsten. I Sverige har anmälningarna däremot ökat vilket kan bero på att toleransen för att barn som far illa har minskat (ibid). Hur man för statistik skiljer sig också åt mellan kommuner då vissa kommuner räknar varje anmälan för ett enskilt barn och andra kommuner räknar hela syskonskaran som en anmälan (Backlund, Wiklund & Östberg 2012). Statistiken på hur många anmälningar som görs mäter även anmälningsbenägenheten i samhället och hur toleranta människor i samhället är för risker som barn utsätts för. I en svensk forskningsöversikt påvisas att vart tionde barn i Sverige beräknas vara i riskzonen för att vara i fara för sin fortsatta utveckling (Socialstyrelsen 2012).

Svensk men även internationell forskning visar att olika professionella inom olika verksamheter definierar och anmäler på olika grunder. Anledningen till detta kan vara att det saknas rutiner och riktlinjer i organisationer eller kunskap om dem. Överlag finns det väldigt lite kunskap om hur olika verksamheter resonerar och agerar i förhållande till anmälningsplikten (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

1.1 Problemformulering

Enligt Socialtjänstlagen (2012:776) i 14 kap 1c§ bör varje individ som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa anmäla det till socialnämnden. Lagen menar att man som medmänniska bör ta ansvar och anmäla men det är ingen skyldighet. Däremot regleras i 14 kap 1§ Socialtjänstlagen (2001:453) att ”Myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa”. Detta innebär att alla professioner som kommer i kontakt med barn har anmälningsplikt, exempel på professioner som har anmälningsplikt är skola, hälso- och sjukvård och tandvård. Det som gör det svårt för professioner som har anmälningskyldighet är att förstå och tolka lagen rätt. De svenska kriterierna för när det ska göras en anmälan till socialtjänsten är relativt oprecisa och därför är det svårt att veta vart gränsen går för en när en anmälan ska göras (Socialstyrelsen 2012). För att förtydliga denna problematik står det i lagen att yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla vid kännedom eller misstanke att ett barn far illa dock är begreppet ”barn som far illa” tolkningsbart och vart gränsen för misstanke går är otydlig.

Enligt Skolverket (2012) ansvarar skola och förskola för barn som far illa och därför är det viktigt att det finns tydliga riktlinjer gällande anmälningsplikten. Förskolan och skolan är viktiga för barn i utsatta situationer och en anmälan till socialtjänsten kan vara avgörande, i synnerhet förskolan eftersom det då handlar om små barn som inte har förmågan att föra sin egen talan (Skolverket 2012). Anledningen till att vi har valt att avgränsa oss till förskollärare beror på att det är många fall som inte anmäls och då främst inom förskolor (Prop. 2012:13 s. 45).

Det är av stor vikt att misstankar om barn som far illa anmäls till socialtjänsten. I vissa fall är det livsavgörande för barnet. Om en väljer att avstå från att göra en anmälan riskerar barnet att inte få den hjälp det är i behov av. Det finns risker med att göra en anmälan till socialtjänsten som en måste ta i beaktande. Riskerna innefattar att barnet blir utan stöd och insatser trots anmälan. Riskerna innefattar även att föräldrar kan komma i konflikt med förskolepersonal och att föräldrarna väljer att byta förskola vilket kan påverka barnets trygghet och välmående (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

I en studie från år 2003 undersöktes anmälningsplikten i Sverige. Resultatet visade indikationer på att anmälningsplikten och bedömningarna av anmälningarna inte var

tillförlitliga. Studiens resultat visade att endast 1% av alla anmälningarna för barn i en kommun var gjorda av personer i sin profession trots anmälningsplikten och att 22% av dessa aldrig utreddes. En uppföljning av dessa anmälningar gjordes fem år senare och visade att 53% av barnen hade varit föremål för ytterligare utredning (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö 2007). Många av de anmälningar som görs av personer i sin profession exempelvis förskollärare leder alltså inte till någon utredning. Vilket i sin tur påverkar förtroendet till personer i sin profession inom socialtjänsten då man är rädd att en anmälan inte tas på allvar. Detta är en ytterligare riskfaktor som kan göra en anmälan problematisk (ibid)

Problem i förskolan hänger ofta ihop med social utsatthet vilket även kan förstärka varandra. Det som forskningen även visar på är att framgång i skolan är en skyddande faktor för barn. Det är därför av stor vikt att lärare fångar upp barn som lever i social utsatthet och har svårt att klara av skolan. Dessvärre är det många fall där barn far illa som inte fångas upp av lärare där anmälningsplikten inte fungerar i praktiken (Skolverket 2012).

Innan vi påbörjade vårt arbete gjorde vi en litteratursökning vilket ledde till en större helhetsbild om anmälningsplikten. Vi upptäckte då att det fanns en kunskapslucka, vi hittade inte fakta om hur förskolans stöd och rutiner påverkar förskollärarna att göra orosanmälningar vilket därför inspirerade oss att undersöka detta. Varför vi valt att inrikta oss på förskolor istället för exempelvis tandläkaren som har samma anmälningsplikt beror på att barnen spenderar mycket mer tid på förskolan. De långa dagarna barnen är på förskolan gör det möjligt för förskollärare att skapa en nära relation till barnen såväl till föräldrarna vilket gör det lättare för förskollärare att upptäcka om barnen far illa. Varför vi valt att inrikta oss på förskolan istället för skolan där dem spenderar lika mycket tid beror på att åldern komplicerar anmälningsplikten i vissa avseenden. Exempelvis har inte alla barn lärt sig prata på förskolan, barn har inte samma uppfattning om vad som är rätt och fel och många barn har livlig fantasi. Det är därför extra viktigt att förskollärare har kunskap om anmälningsplikten så att dem kan hjälpa till att fånga upp dessa barn som befinner sig i utsatta situationer. Förskolan skiljer sig mellan de andra områdena som har anmälningsplikt och därför kan tidigare forskning inte med säkerhet vara giltig inom förskolan. Ämnet är relevant inom socialt arbete då det handlar om barns situation och om hur anmälningsplikten i 14 kap 1§ i SoL tolkas i praktiken i Sverige. Ämnet är även relevant för socialt arbete då det är viktigt att skapa medvetenhet för barns behov och för att uppmärksamma barns utsatthet av våld.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare tolkar anmälningsplikten i SoL och hur de upplever stödet från förskolan för att möjliggöra en orosanmälan.

1.3 Frågeställningar

- Hur tolkas anmälningsplikten i 14 kap 1§ SoL av förskollärare och hur appliceras anmälningsplikten i praktiken utifrån deras tolkning?
- Finns det rutiner inom förskolor kring hur och när en orosanmälan ska genomföras vid misstanke om att ett barn far illa?
- Hur upplever förskollärare stödet från chef och kollegor på förskolan och på vilket sätt anser de att det i sin tur påverkar förskollärarens agerande?

2 Bakgrund

2.1 Internationellt perspektiv

År 1989 antog FN:s generalförsamling enhälligt FN:s konvention om barnets rättigheter. Den trädde i kraft 1990 i fler länder inklusive Sverige som då hade ratificerat den. Ingen annan konvention hade tidigare fått så stort genomslag då nästan alla världens länder exklusive USA, Somalia och Sydsudan ratificerat konventionen. Barnkonventionen har skapat en gemensam syn om barns rättigheter och även satt grund för ett globalt barnperspektiv (Lindholm 2014). Den förändrade synen på barn har lett till att barn ses som självständiga individer som inte ägs av sina föräldrar utan som personer med egna rättigheter. Syftet med barnkonventionen är att barn ska ha rätt till att få sina grundläggande behov tillgodosedda och att de har rätt till att skyddas mot övergrepp (Regeringskansliet 2018). Tredje artikeln i FNs Barnkonvention står det att alla åtgärder oavsett om det vidtas av domstolar, lagstiftning eller myndigheter alltid ska vara till barnets bästa. Begreppet barnet bästa innebär att skydda barnet från att hamna i utsatta situationer och att barnet alltid ska komma i första rum (Prop. 2017:18:186).

År 2019 kommer barnkonventionen att inkorporeras in i svensk lag och det innebär att hela barnkonventionen kommer att bli svensk lag. Det finns både fördelar och utmaningar med att inkorporera barnkonventionen. En av flera fördelar är att konventionen blir ett starkare juridiskt verktyg och det blir även en politisk markering att vilja stärka barnens rättigheter samt att visa att det är en prioriterad fråga. En av utmaningarna är rättstillämpningen då konventionen innehåller vaga och allmänna formuleringar som är svåra att tillämpa i praktiken (SOU 2016:19).

Anmälningssplikten i SoL är diffus och ger stort utrymme för tolkning, vilket ibland kan vara en nackdel, samtidigt som grundtanken är enkel att förstå. I grunden handlar det om att skydda barn som far illa och hjälpa familjer med barn som har det svårt. Det ser annorlunda ut i andra länder när det gäller att skydda barn från att fara illa och det är långt ifrån alla länder som har anmälningssplikt. Vissa länder såsom USA, Kanada och Danmark har en motsvarighet till den lagstiftning som Sverige har men det kan ändå skilja sig i några viktiga avseenden. Skillnaden grundar sig i vilken sorts problem som ska anmälas och om det ska anmälas vid misstanke eller när det faktiskt har inträffat något. I Sverige ger vi professioner som har anmälningssplikt stort tolkningsutrymme vilket kan bidra till att fler anmälningar görs vid

misstanke som leder till minskad risk att fler barn far illa i Sverige (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

Australien har ett liknande system som Sverige när det gäller anmälningsplikt för professioner som möter barn i sitt arbete. I Australien anser förskollärare att anmälningsplikten utsätter förskollärare för en stor belastning utöver det arbete som behöver göras gällande det pedagogiska lärandet som är förskolans huvuduppgift (Falkiner, Thomson & Day 2017). Anmälningsplikten bland förskollärare skapar även en känsla av förvirring eftersom det finns en osäkerhet kring vad och hur man ska anmäla, trots utbildning inom ämnet (ibid). Det finns även rädsla för de konsekvenser som det kan föra med sig när man gör en anmälan. Det kan handla om att man är rädd att barnets situation ska bli mycket värre eller att förstöra relationen med barnet. Förskollärare kan även vara rädda för att förstöra relationen med föräldrarna och att tilliten mellan dem inte längre kommer att fungera (Falkiner, Thomson & Day 2017). Detta utspelar sig inte enbart i Australien då liknande situationer förekommer i Sverige.

2.2 Regleringen av anmälningsplikten

Anmälningsplikten regleras i Socialtjänstlagen 14 kap 1§. Det finns ingen straffsanktion om lagen inte följs men enligt brottsbalkens bestämmelser kan man dömas till tjänstefel (Backlund, Wiklund & Östberg 2012). Myndigheter och yrkessamma som arbetar med barn och ungdomar har en skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Hela lagtexten om anmälningsplikten finns som bilaga (Bilaga 1). Hänvisningar till denna bestämmelse är införd i flera andra lagstiftningar exempelvis skollagen (2010:800), polislagen (1984:387) och Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

2.3 Tidigare forskning

Första steget i vår studie var att undersöka vilken tidigare forskning som finns inom området för att använda som grund i arbetet men även för att upptäcka eventuella kunskapsluckor. Vi har valt forskning som handlar om anmälningsplikten inom flera olika områden som har anmälningsplikt, exempelvis skolan och tandvård. Anledningen till detta är att det inte finns omfattande forskning inom förskolan. Vi har sökt forskning via Lunds universitets databaser, LUBsearch och LIBRIS. Sökorden har varit anmälningsplikt inom förskolan,

organisationskultur, barn som far illa, etik, mandatory reporting m.m. För att skapa en bredare syn har vi även sökt relevanta rapporter på socialstyrelsen och på skolverket. Det finns även begränsat med internationell forskning vilket kan bero på att det inte är alla länder som har anmälningsplikt. Den internationella forskning vi har hittat och använt i studien är ifrån Lunds universitets databas. Med hjälp av vårt arbete hoppas vi på att bidra med viktiga resultat som kan användas i praktiken, men även vara av relevans för den forskning som berör liknande frågor.

Att ett barn far illa kan synas på många olika sätt exempelvis genom fysiska skador som blåmärken, rivsår eller genom psykosomatiska besvär som ont i magen och sömnsvårigheter. När det gäller fysiskt våld är ansiktsskador och intraorala skador vanliga. Detta slags våld kan synas genom tandhygien då tänderna kan skadas och inbokade besök hos tandläkaren kan utebli. Tandläkare har därför en viktig roll i att uppmärksamma om de tror att ett barn far illa. Tandläkare går under samma anmälningsplikt som förskollärare och har lika stort ansvar (Kvist, Willumsen & Rönneberg 2018). Anmälningsplikten kan i dessa professioner ses som preventivt och stödjande arbete (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

Det finns statistik som visar på ett ungefär hur stort antal barn som blivit misshandlade fysiskt och psykiskt, när det kommer till sexuella övergrepp på barn är mörkertalet stort och det är många fall som aldrig blir kända (Backlund, Wiklund & Östberg 2012). Sexuella övergrepp innefattar all sexuell handling som inte är frivillig. Allt från oönskade smekningar till barn som inte kan göra motstånd till våldtäkter. Av de kända fall som finns visar statistik att det är störst sannolikhet att flickor utsätts av sexuella övergrepp (Cederborg 2014). Dessa sexuella övergrepp kan ge allvarliga sociala och psykologiska konsekvenser för barnen vilket påverkar hälsoutvecklingen. I vilken grad det påverkar barnet beror på graden av övergreppet och hur det gick till (ibid). De hälsoproblem som kan uppkomma är depression, ångest, långvarigt missbruk och ätstörningar. Sexuella övergrepp är kopplat till skam vilket påverkar mörkertalet och även hur många som får hjälp (Cederborg 2014). Det är många barn som inte berättar på grund av att dem blivit hotade att inte säga något eller på grund av att dem känner sig ansvariga för det som hänt (ibid). De vanligaste konsekvenserna för barn som blivit utsatta för fysiskt våld är rädsla, osäkerhet och dålig självkänsla. Det är inte alla barn som visar tecken men majoriteten gör det. Konsekvenserna för lite äldre barn kan även leda till depressioner, självskadebeteende och självmordstankar. På förskolor är konsekvenserna av att bli utsatt för våld tydligast i utåtagerande lekar, barn som slåss eller genom att straffa ut sig själv på olika sätt (Bris 2018).

Problem i skolan brukar ses som en första varningssignal för att ett barn far illa. Myndigheter som har anmälningsskyldighet bidrar till att hjälpa de familjer som behöver hjälp men som på grund av olika skäl inte sökt hjälp eller inte vill ha hjälp (Prop. 2012:13 s. 45). Enligt barnskyddsutredningen är det dock många fall som inte anmäls, särskilt inom förskolan (ibid). Det är många anmälningar som inte görs på grund av att de som har anmälningsskyldighet inte vet om det är inom ramen för definitionen av barn som far illa (Prop. 2012:13 s. 45). Enligt forskning beror det även på att egna erfarenheter om anmälan kan påverka ens överväganden om att göra en anmälan. Känslan av osäkerhet och förskolläraernas relation till föräldrarna kan vara avgörande. Stöd ifrån sin organisation och socialtjänsten är andra faktorer som påverkar (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

Raundalen och Schultz (2008) skriver att förskollärare har svårt att fånga upp utsatta barn och barnen har svårt att samtala om den svåra situationen som de befinner sig i. Det finns två huvudsakliga anledningar till att barn inte berättar om att de befinner sig i en utsatt situation hemma. En anledning till detta är att barnet känner skam och vill inte prata om det till andra. Hela familjen har ett behov att skydda sig ifrån att andra ska veta vad som pågår i familjen för att det uppfattas som skamligt (Raundalen & Schultz 2008 s.79). Den andra anledningen till att barn som far illa inte uppmärksammas i tid är för att förskollärare har fullt upp med att tillgodose läroplanens krav. Därför fångar inte förskollärarna aktivt upp barn som befinner sig i en utsatt situation. För att förskolan tidigt ska kunna fånga upp barn som är utsatta måste det finnas tydliga strategier för hur pedagogerna ska få reda på vad som har hänt barnet. Det ska finnas olika sätt som hjälper förskolläraren att prata med barnet på rätt sätt (ibid s.80).

2.4 Barn som far illa

Enligt Socialstyrelsen (2012) är det svårt att veta hur många barn i Sverige som far illa på grund av att det inte finns en entydig definition av begreppet " barn som far illa". Begreppet används framför allt i juridiska sammanhang då det avser barn som utsätts för brister i omsorgen av sina föräldrar, även barn och ungdomar som skadar sig själva genom destruktiva beteenden. Begreppet barn som far illa är från början ett begrepp som har översatts från det engelska "Child maltreatment" som är ett väldigt övergripande begrepp (Lunden 2010 s. 39). Eftersom det är ett väldigt övergripande begrepp kan det delas in i olika kategorier som barn kan fara illa på vilket är fysisk, psykisk och känslomässigt. Även när man bryter ner begreppet för att få en tydligare definition kan det vara svårt att definiera, exempelvis kan

känslomässig utsatthet betyda olika för olika människor (ibid). För att vidare förklara hur komplext det är att försöka definiera begreppet kan forskollärares bakgrund och erfarenheter spela stor roll.

En av anledningarna till att det är så diffust är för att begreppet ska kunna sätta in både i ett juridiskt sammanhang, inom forskningssammanhang och i praktiskt verksamhet. Dessa olika sammanhang har helt olika syften med användningen av begreppet vilket kan skapa konflikt mellan vilket intresse som ska tas hänsyn till. En konsekvens av att begreppet kan uppfattas som vagt och svårdefinierat är att det blir svårt att förstå allvaret i situationer där barn far illa. Detta ger utrymme för en gråzon där man inte vet om ett barn far illa eller inte (Lunden 2010 s. 41). Definitionen bygger även på samhällets aktuella reflektioner och värderingar om vad som är en lämplig barnuppfostran. Detta är något som förändras med tiden då även samhället kontinuerligt ändras (Scannapieco & Connell-carrick 2005).

3 Metod

I följande avsnitt presenteras studiens metodval, urval samt intervju- och vinjettmetod. Vi kommer även beskriva hur vi har genomfört arbetet, etiska övervägande, uppsatsens tillförlitlighet och kort om ansvarsfördelningen.

3.1 Metodval

Vi har valt att använda oss utav en kvalitativ metod då vi vill försöka förstå mer ingående vart gränsen går för att en förskollärare ska göra en orosanmälan till socialtjänsten. Med ingående menar vi i detta avseende att vi genom en kvalitativ metod kommer att ha möjlighet få grundliga och detaljerade svar av förskollärarna. Om vårt syfte exempelvis hade varit att undersöka antal anmälningar hade kvantitativ metod varit det optimala men eftersom vårt syfte är att undersöka hur förskollärare tolkar lagen och hur deras stöd av chefer och kollegor ser ut anser vi att kvalitativ metod passar bäst. Eftersom tyngdpunkten ligger på upplevelser och erfarenheter i en kvalitativ forskning har vi valt att genomföra intervjuer (Bryman 2018 s.544). Det empiriska materialet samlades in genom semistrukturerade intervjuer och vinjetter. Att göra en semistrukturerad intervju innebär att vi som intervjuare har förberett frågor utifrån teman och att intervjupersonen har möjlighet att utforma svaren efter sitt eget sätt (Bryman 2018 s.563). Genom denna intervjumetod kan vi som intervjuare få mer information än de frågor vi ställt vilket betyder att intervjupersonen ges möjlighet att belysa andra punkter vi inte tänkt på som de anser är relevanta inom området. Genom intervjuer ges även möjlighet för intervjupersonen att ställa frågor om det är något intervjupersonen inte förstår eller vill prata om. Vi som intervjuare har även möjlighet att läsa av kroppsspråk och tonlägen i rösten som annars skulle vara svårt att göra i en enkät. Vi har valt att avsluta intervjun med vinjetter för att intervjupersonen ska få större möjlighet att uttrycka sina åsikter och sitt beteende i konkreta situationer (Bryman 2018 s. 571). Då syftet med studien är att få fram hur förskollärare tolkar lagen anser vi att genom olika fiktiva fall kunna se detta tydligare. Genom att jämföra svaren på de olika fallen kan vi se om förskollärarna uppfattar lagen likt och hur de skulle agerat i samma situation (ibid).

3.2 Intervju- och vinjettmetod

I denna kvalitativa studie har vi valt att använda oss utav vinjettmetod i våra intervjuer för att kunna skapa en djupare förståelse för hur förskollärare resonerar i vissa specifika situationer. Fördelen med vinjetterna är att det blir mer verklighetsbaserat och risken minskar att intervjupersonen ger ett oreflekterat svar (Bryman 2018 s. 331). Vinjetterna gör det enklare att sätta tankar och reflektioner i perspektiv om hur det skulle agerat. Nackdelen med vinjettmetod är att det handlar om känsliga frågor vilket kan kännas inkräktande i intervjupersonernas professionella territorium (ibid). Det kan upplevas som att de blir dömda genom de svar de väljer att ge vilket kan resultera i att de svarar utifrån det förväntningar författarna till studien har på förskollärare. Ett krav vid genomförande av vinjettmetoder är att situationerna som presenteras ska vara trovärdiga (Bryman 2018 s. 331). Vinjetterna ska grunda sig i realistiska händelser som skulle kunna uppstå i vilken förskola som helst i Sverige. Därför skapade vi tre fiktiva fall som vi anser är verklighetsbaserade, vi utgick ifrån våra egna uppfattningar om hur det kan se ut på en förskola. För att vara säkra på att våra fiktiva fall är realistiska bad vi vår första intervjuperson att grundligt kolla igenom fallen och ge återkoppling om eventuella ändringar. På detta sätt förstärks trovärdigheten av våra vinjettresultat (ibid). Vi kommer att låta intervjupersonerna svara öppet och vi ställer inga vidare frågor för att undvika att leda in intervjupersonen på ett specifikt spår. Om intervjupersonen inte förstår uppgiften förklarar vi vad uppgiften går ut på men lägger inte till något för att minimera risken att leda in intervjupersonen mot en viss riktning.

I analysen kommer vi att skriva ut ”fsk” vilket är en förkortning för förskollärare efter citaten. Vi kommer även att skriva ut citaten med siffra 1 – 6 vilket representerar intervjupersonerna. Vi har valt att inte benämna intervjupersonerna i den ordning vi utförde intervjuerna på grund av konfidentialitet. Att skriva ut vem av intervjupersonerna som sagt vad visar på variation och en jämn fördelning av citaten då det är av stor vikt att analysen ska bygga på alla sex intervjupersoners berättelser tillsammans.

3.3 Urval

Denna studie handlar om anmälningsplikten inom förskolor och av den anledningen är den mest relevanta population för denna studie förskollärare. Vi har använt oss utav målstyrt urval och bekvämlighetsurval vilket är två olika typer av icke- sannolikhetsurval.

Bekvämlighetsurval har vi valt av den anledningen att vi väljer personer som befinner sig i

närheten av våra hemorter (Bryman 2018 s. 243). Målstyrt urval innebär att vi intervjuar personer som är relevanta för vårt syfte med studien och som vi vet kommer kunna besvara våra intervjufrågor vilket är anledningen till att vi valt detta urval (Bryman 2018 s. 497). Vi har alltså inte valt intervjupersoner på ett slumpmässigt basis utan vi har valt dessa personer på ett strategiskt sätt. Både målstyrt och bekvämlighetsurval (Bryman 2018 s.496). Vi har begränsat oss till förskollärare då vi vill att alla som deltar i intervjun har samma utbildning. Vi har intervjuat sex förskollärare på fem olika förskolor och varje intervju genomfördes enskilt med varje förskollärare. Intervjuerna genomfördes på två olika orter vilket innebär att vi inte kan dra en generell slutsats om hur det är på alla förskolor i Sverige utan vårt resultat i denna studie kan användas i andra syften som till exempel underlag till fortsatt forskning (Bryman 2018 s. 244). Även om vi inte kan dra en generell slutsats är bekvämlighetsurval vanligare i organisationsstudier än vad exempelvis stickprov är som baserar sig på sannolikhetsurval (ibid).

3.4 Genomförande

Första steget vid genomförandet av det empiriska materialet var att skriva ett missivbrev. Missivbrevet skickades via mejl till tio förskollärare som vi via bekanta fått vetskap om skulle kunna vara möjliga kandidater till vår studie. I brevet står det bakgrundsinformation om författarna till studien, syftet med studien och information om vad intervjun kommer att handla om (se bilaga 2). Vi tog även kontakt med intervjupersonerna på telefon där vi muntligt beskrev syftet med studien. Vi informerade också om att personerna som deltar i en intervju har rätt till att hoppa av om det så önskar och att deltagandet är helt frivilligt. Vi skrev våra telefonnummer på missivbrevet så att intervjupersonerna hade möjligheten att flexibelt ta kontakt med oss på telefon om de ville ha ytterligare information.

Efter att vi skickat ut mejlen till förskollärarna började vi skapa en intervjumall och vinjetter. När vi skapade intervjumallen utgick vi ifrån tre teman, barn som far illa, etik och organisationskultur (se bilaga 3). Vinjetterna är uppbyggda i tre steg med fiktiva fall där intervjupersonen har möjlighet att beskriva hur de skulle gått tillväga i en specifik situation (se bilaga 4).

Nio av tio förskollärare hörde av sig och bokades in för intervju. Dessvärre tackade tre intervjupersoner nej samma dag som intervjun skulle ägt rum vilket innebar att det empiriska materialet grundar sig i sex intervjuer. Vi skrev på arbetet parallellt som vi utförde

intervjuerna. Vår första intervju var en testintervju för att se om intervjumallen och vinjetterna skulle fungera i praktiken och utifrån det gjorde vi ändringar. Korrigeringarna ledde till att svaren som intervjupersonerna gav blev tydligare för oss att analysera. I början av alla intervjuer bad vi om tillåtelse att spela in så att det skulle underlätta när vi transkriberade och bearbetade vårt material då information annars riskerat att gå förlorat. Vi genomförde alla sex intervjuer tillsammans. Vi transkriberade varannan intervju, de vill säga tre stycken var. Transkriberingen är omfattande, tidskrävande och det kan även vara svårt att höra vissa meningar. Det är därför att föredra om personen som intervjuade kan utföra transkriberingen själv, då personen kan komma ihåg moment och detaljer vilket kan klargöra oklarheter och därmed stärker analysmaterialets trovärdighet (Malterud 2014). Fler anledningar är att personen som intervjuat blir mer bekant med materialet vilket underlättar analysen samt att transkriberingen kan ge utrymme för nya slutsatser och reflektioner (ibid).

Efter transkriberingen kodade vi materialet med hjälp utav färger, då en färg representerade ett tema. Vi utgick ifrån de teman vi skrivit om i vår teori, organisationskultur, normalitet och etik. Vår transkribering innefattade totalt 78 sidor och därför var det av stor vikt att i början av analysen prioritera vad för fakta som var relevant som vi skulle koncentrera oss på för att besvara våra frågeställningar (Malterud 2014 s.111). Vi skapade sedan mindmaps för att lättare kunna hitta samband och få en helhetsbild av vad vi ville ha med i varje tema. Under tiden vi kodade materialet hittade vi två ytterligare återkommande teman som vi valt att benämna makt och mångkulturellt samhälle. Vi valde att belysa dessa teman i vår analys då vi upptäckte att det påverkade forskollärare i valet att utföra en orosanmälan. Efter att vi gjort mindmaps och diskuterat det vi ville ha med i vår analys delade vi upp arbetet och skrev om de teman vi var för sig fått ansvar om. Genom att ha organiserat materialet, tolkat det och sammanfattat det har vi fått ut ett resultat som vi sedan kopplade till teorin för att bygga upp vår analys (Malterud 2014 s. 109). Under arbetets gång hade vi hela tiden våra frågeställningar i åtanke då vårt avslutande resultat ska grunda sig i att besvara dessa. Det är värt att belysa att forskaren inte ska vara rädd för att ändra och förbättra sina frågeställningar i en kvalitativ undersökningsprocess utifrån den insamlade empirin. Det är en viktig del av arbetet att ta lärdom och kunna gå tillbaka och revidera för att få ett enhetligt arbete (ibid s.110). Vi har fått gå fram och tillbaka ett antal gånger mellan teori, frågeställningar och analysen under bearbetningen av arbetet. Malterud (2014) skriver att samma material kan ge olika svar på olika frågor, detta upptäckte vi när vi gick igenom transkriberingen. Samma citat kunde kopplas till både makt och normalitet, beroende på hur vi valde att se på det. I detta fall

har vi valt att ta med samma citat i olika delar av analysen men vår poäng är att det Malterud (2014) skriver om hur man tolkar och hanterar sin empiri är att ta hänsyn till.

3.5 Etiska överväganden

I undersökningar som direkt berör andra människor kan en ställas inför ett etiskt dilemma om undersökningen berör ett känsligt ämne. Det är frågor som rör frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för personer som är direkt inblandade i undersökningen. Innan intervjuerna genomfördes diskuterade vi de etiska principerna som gäller för svensk forskning och hur vi på bästa möjliga sätt kan skydda individen som deltar. *Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet är etiska principer som vi har tagit hänsyn till innan undersökningen* (Bryman 2018 s 170 - 171).

Samtyckeskravet uppfylls i samband med informationen som vi förmedlar till de som deltar, då det tydligt framförs att de själva bestämmer om sin medverkan. Eftersom personerna som deltar är vuxna behövs inget godkännande av vårdnadshavare. Muntligt berättar vi för de som deltar att alla uppgifter ska behandlas med konfidentialitet. För att vi ska förhålla oss till konfidentialitetskravet och nyttjandekravet kommer obehöriga inte komma åt personuppgifter och det kommer enbart användas för denna undersökning (Bryman 2018 s 170-171)

3.6 Förförståelse

Våra förkunskaper om hur anmälningsplikten fungerar i praktiken i förskolan är begränsade. Vi har båda förhoppningar om att den ska fungera, exempelvis hoppas vi att det finns rutiner för hur man går till väga när man ska göra en anmälan. Vi hoppas även att ämnet diskuteras i arbetsgrupperna och att förskollärarna har fått information om vilka varningstecken man ska vara uppmärksam på m.m. Socialtjänstens samarbete med förskolor har vi inte heller någon förkunskap om. Vi har ingen erfarenhet av att ha egna barn på förskolan som kan påverka våra åsikter eller någon vi känner som har blivit anmälda genom förskolan. Vi har försökt vara objektiva och opartiska genom hela arbetet för att kunna ge en så rättvis bild som möjligt. Detta har vi exempelvis gjort genom att undvika att ställa ledande frågor. Då resultatet av studien inte visat de resultat vi hoppats på anser vi inte att våra förkunskaper eller förhoppningar speglar av sig.

3.7 Tillförlitlighet

Bryman (2018) skriver att forskare har ifrågasatt om man kan använda sig av reliabilitet och validitet i en kvalitativ undersökning (Bryman 2018 s.465). Bryman menar att man kommit på alternativa kriterier för att bedöma kvalitativa undersökningar (ibid s.467). Dessa alternativa kriterier har som tema tillförlitlighet och är uppdelade i fyra. Trovärdigheten är det första kriteriet vilket motsvarar intern validitet i en kvantitativ undersökning och innebär att man säkerställer att undersökningen genomförts i enlighet med de regler som finns och att intervjupersonerna fått bekräfta att intervjuaren uppfattat en på rätt sätt (Bryman 2018 s.467). Trovärdigheten anser vi är ganska hög i vår studie då vi kunde bekräfta och ifrågasätta det intervjupersonen sa under intervjun. Vi kunde även ställa följdfrågor och upprepa oss om vi inte riktigt förstod vad intervjupersonen menade. Överförbarhet är det andra kriteriet som motsvarar extern validitet vilket innebär att man kollar på hur pass överförbar resultaten är i en annan miljö (ibid s.468). Det är svårt att säga hur pass mycket överförbarhet det finns då resultatet visat att miljön påverkar våra frågeställningar. Pålitlighet är det tredje kriteriet och motsvarar reliabilitet vilket handlar om tolkningen av resultatet och diskuteras gärna mellan olika berörda i studien för att få en så rättvis bedömning som möjligt. Pålitligheten anser vi är ganska stor då vi deltagit på alla intervjuer gemensamt och vi har diskuterat tolkningar i materialet tillsammans. Det är en fråga om tid och kvalitet på sin empiri då vi valt att göra det tillsammans även om det tar dubbelt så lång tid för att materialet ska bli så pålitligt som möjligt (ibid). Det sista kriteriet är att kunna styrka och konfirmera sitt material som kan jämföras med objektivitet vilket har stor vikt i en kvalitativ studie då intervjuaren inte får påverka intervjupersonens svar genom personliga värderingar, ledande intervjufrågor m.m. (Bryman 2018 s. 470). Vi har under intervjuerna försökt att tänka på att inte ställa ledande frågor och försökt att vänta in intervjupersonen så att de fått utforma sina svar utifrån hur de vill svara.

3.8 Ansvarsfördelning

Vi har valt att arbeta gemensamt med vissa delar av arbetet och enskilt med andra. Vi har utfört alla intervjuer tillsammans då det annars kan vara lätt för den som intervjuar att fokuserar mer på intervjusituationen än på svaret vilket kunnat påverka följdfrågorna. Det var även lättare att koda och analysera tillsammans vilket påverkar resultatets pålitlighet positivt. På grund av tidsramen gjorde vi en jämn fördelning av transkriberingen. Vi delade upp teori

delarna och analys delarna med jämn ansvarsfördelning för att kunna fördjupa oss ytterligare. Vi har dock träffats och arbetat tillsammans under hela arbetet vilket underlättat för diskussion och gjort att vi båda är lika insatta i arbetet. Vi anser att vi haft ett bra samarbete, en bra kommunikation och ett gemensamt engagemang vilket betytt mycket för oss.

4. Teori

Studiens teoretiska utgångspunkt för att analysera intervjuerna är tre olika begrepp, organisationskultur, etik och normalitet. Nedan förklaras begreppens innebörd och hur begreppen kopplas till studiens frågeställningar. Organisationskultur är det huvudsakliga temat som vidare knyts till etik och normalitet för att skapa en djupare förståelse för det empiriska materialet som studien har sin grund i. Organisationskulturen inom en verksamhet skapar uppfattningen om vad som anses vara normalt vilket i sin tur har betydelse för när forskollärare ställs inför etiska dilemman, på så sätt förhåller sig begreppen till varandra.

4.1 Organisationskultur

Organisationskultur är ett brett begrepp som refererar till ett socialt mönster.

Organisationskultur kan även kallas för ett informellt handlingsmönster eller normsystem. Det sociala mönstret varierar mellan olika organisationer. Hur en kultur ser ut i en organisation beror på många olika faktorer, exempelvis ledaren, hur stor eller liten organisationen är, vart den är placerad och vad organisationen arbetar med (Alvesson 2015 s. 10).

Organisationskultur beskrivs inte som något som finns inuti en människa utan som något som finns mellan människor i en grupp som påverkar hur gruppen gemensamt ser på beteenden, sociala företeelser, institutioner och processer. Hur en organisationskultur ser ut påverkar därmed hur man i sin profession tänker och handlar (ibid s.11). Alvesson (2015) menar på att det finns tre olika huvudformer av styrning och ett av dessa tre är kulturstyrning vilket även kan påverka organisationskulturen i en verksamhet. Kulturstyrning kan påverka organisationskulturen eftersom styrning handlar om att påverka tankesätt, identitet, värderingar och normer för vad som är viktigt att göra och prioritera (Alvesson 2015 s. 100). Schein (2004) skriver att organisationskultur handlar om interaktionen mellan människor och är ett kollektivt fenomen vilket är bra att ha i åtanke när man talar om begreppet. Att förändra en organisationskultur är svårt och tar tid då den är skapad gemensamt av människor vilket innebär en gemenskap i gruppen som gör att kulturen lever vidare (Schein 2004).

I vårt syfte skriver vi att vi vill undersöka hur förskollärare upplever stödet från förskolan för att möjliggöra en orosanmälan. Med stöd syftar vi på om de känner att de kan prata med sin chef och sina kollegor, samt om dem känner att de blir betrodda utav dem. Falkenström (2013) skriver att det är chefer på olika nivåer som skapar förutsättning för en hälsosam och trevlig arbetsmiljö bland medarbetarna. För att skapa dessa förutsättningar krävs det att chefen besitter en etisk kompetens. Med etisk kompetens menar vi att man ska kunna skilja på vad som är rätt och fel, gott och ont. Chefen ska kunna reflektera över autonomi, människovärde och ha ett helhetsperspektiv (Falkenström 2013). Om chefen har denna etiska kompetens kommer det skapa trygghet och tillit till medarbetarna. En chef förväntas kunna identifiera och hantera etiskt utmanande frågor inom ens arbetsuppgifter. Det är även med hjälp av etiken som chefen kan framföra väl motiverade argument för att eftersträva det goda, välja bort de sämre besluten och legitimera makt (ibid). Hur kulturen ser ut i en organisation beror bland annat på ledaren, därför är det relevant att lyfta att den etiska kompetensen bland chefer har en betydande påverkan på organisationskulturen i en verksamhet.

Det finns både positiva och negativa aspekter med organisationskultur. Positivt är att en tydlig organisationskultur bidrar till bättre resultat då målen blir enklare att komma överens om och även hur man ska nå dem (Alvesson 2015 s.81). Positivt är även att de som gemensamt skapar kulturen kan identifiera sig med den vilket leder till att de känner mer tillhörighet och därmed tar mer ansvar (ibid s.82). Negativa aspekter kan vara att man i organisationen inte kan uttrycka egna åsikter och tankar då man riskerar att gå emot strömmen (Alvesson 2015 s.87).

4.2 Etik

Det kan vara svårt att skilja mellan etik och moral i vissa avseenden. Etik handlar om det genomtänkta och står över enskilda samhällets normer och värderingar. Etik kan även handla om den skyldighet som människor känner mot sig själva. Att leva som en bra människa utifrån etiska principer gör man inte enbart för andra utan även av respekt för den egna värdigheten, integriteten och autonomi. Etik handlar därför om hur man ska förhålla sig till andra men även till sig själv som människa (Egidius 2011 s. 13-14). För att det ska finnas respekt i ett sådant sammanhang ska det vara någon form av inlevelse, jagkänsla och medkänsla. Etikens kärna som bygger på respekt är en känsla av samhörighet och lojalitet med de människor som vi möter i vardagen. Detta skapar i sin tur en känsla av att alla människor är av vår egen sort då man som människa kan känna empati för någon (ibid).

Människor i olika delar av världen har haft olika uppfattningar om vad som är rätt, fel, gott eller ont och vad som ska vara förbjudet samt accepterat. För att något ska förklaras som etiskt krävs det att de förankras i en högre princip som kan vara religiös eller filosofisk. Det krävs att vi skiljer mellan regler och det som inte räknas som etik. För att skilja dessa åt har etik en koppling till ånger, skam och skuld (Egidius 2011 s. 16). Inom professioner ställs en inför etiska konflikter och dilemman. Det finns situationer då en tycker att hur en än agerar så blir det fel rent etiskt och det är då man hamnar i det man kallar för ett etiskt dilemma (Egidius 2011 s. 156).

4.3 Normalitet

Definitionen av normalitet kan vara tvetydig och betyda olika inom olika vetenskaper. Tester och mätningar kan ha stor betydelse inom den psykologiska traditionen där man genom statistik representerar det "normala". Med hjälp av en normalkurva kan man se vad som anses normalt. Man kan även kolla på normalitet inom den sociologiska tolkningen då det handlar om kollektiva förväntningar på vad som är kulturellt önskvärt (Svensson 2007 s. 18). Det är den sociologiska tolkningen som vi kommer att fokusera på i detta arbete då det handlar om normer och regler.

Det är inte förens normer och regler är brutna som de blir tydliga. I en anmälan finns det ett normbrytande beteende hos barnet eller i dess miljö som inte är samhälleligt accepterat (ibid). Förskolan är en verksamhet som strävar mot att barn ska vara inom ramen av det normala. Förskolan utgör en normaliseringspraktik med ambition att göra det bättre för barnen (Svensson 2007 s. 31). Det som är svårt i denna fråga är vad det normala egentligen innebär. Denna normaliseringspraktik påverkas även av organisationskulturen som råder på förskolan då de går hand i hand. Vad som är accepterat och inom ramen för normalt påverkar arbetslaget på en förskola. Normalisering är ett värdeladdat begrepp som både kan ses som positivt och negativt. Positivt i den aspekt att människan ingår i majoriteten och följer samma normer och värderingar som de flesta. Negativt i den aspekt att människor är olika och att det kan ses som något dåligt om man inte faller inom ramen av det normala (ibid s. 32).

Hur vi tänker och handlar har med normalitet att göra, vi styrs av våra normer och värderingar. Normer och värderingar skapas i olika kulturer och därför kan det vara svårt för en familj som precis kommit till Sverige. Det kan bli kulturkrockar där det är viktigt att försöka anpassa sig till det samhället man väljer att leva i. Det som en kultur anser är normalt

kan en annan kultur anse vara onormalt. I Sverige har vi lagar som alla måste anpassa sig till. Förskollärarna har anmälningsplikt som de har en skyldighet att följa (Svensson 2007 s. 19). Förskollärarna ska därför anmäla det som går utanför det normala inom ramen för ett barn som far illa. Normer styr hur vi människor agerar i olika sammanhang och eftersom vi är olika och reagerar olika är det svårt att förklara vart gränsen går. I vår intervju har vi strukturerat upp frågor för att försöka bryta ner och förstå hur förskollärare arbetar med detta vilket vi kommer att presentera i vår analys (Svensson 2007 s. 19).

5. Resultat och analys

5.1 Barn som far illa

Som vi tidigare nämnt finns det ingen entydig definition på begreppet ”barn som far illa” vilket kan vara avgörande om förskollärare väljer att göra en anmälan (Lunden 2010 s. 39). Vi har därför valt att inleda varje intervju med frågan hur de i sin profession definierar begreppet barn som far illa. Anledning är att ge intervjupersonen möjlighet till reflektion och för att sätta igång tankeverksamheten kring ämnet.

“ När man som pedagog ser att barnet inte får till sig någon del av livet som man har rättighet till. Det behöver inte vara fysiskt utan psykiskt också eller brist på kläder... när föräldrarna inte kan se att barnet har ett behov (Fsk 4)” så beskrev en av intervjupersonerna definitionen av begreppet barn som far illa. Detta är ett tydligt exempel på att begreppet ger ett stort utrymme för tolkning. “Det finns barn som far illa på ett fysiskt sätt vilket man kan märka antingen kroppsligt eller att barn berättar det och det kan även finnas sexuell utsatthet som kan märkas genom lekar eller när man rör vid dem och det finns psykisk utsatthet men även när barn är smutsiga och hungriga att de inte får i sig tillräckligt mycket med näring, ett barn far illa när behoven inte uppfylls (Fsk 1)” beskriver en annan intervjuperson. Dessa två beskrivningar om begreppet har likheter men även skillnader som visar att det inte finns en gemensam definition bland förskollärare. Forskning visar att professionella inom olika verksamheter definierar begreppet olika och anmäler på olika grunder vilket även denna studie har visat på (Backlund, Wiklund & Östberg 2012).

Även om majoriteten av intervjupersonerna var överens om att barn som inte får sina behov tillgodosedda genom att exempelvis få tillräckligt mycket med näring är det endast en av sex stycken som faktiskt skulle göra en anmälan. Detta kan även studeras ur begreppet normalitet då det handlar om kollektiva förväntningar på vad som är kollektivt önskvärt.

När förskollärare beskriver barn som far illa grundar det sig i beskrivningen på de kollektiva förväntningarna i samhället men även i organisationen (Svensson 2007). Samhället och förskolan har byggt upp förväntningar om hur förskollärare ska tänka kring begreppet vilket kan leda till konflikt då de förväntningar som finns inte stämmer överens med hur verkligheten är. Det som avviker från det normala har en risk att uppfattas som att barn far illa vilket tydligt märks när en av intervjupersonerna beskriver det såhär “När barnet visar ett

annorlunda beteende eller är oroliga eller ledsna... (Fsk 2) ‘’. I denna situation utgår förskolläraren från när det barnet avviker från det normala beteendet vilket kan vara problematiskt i vissa fall (Svensson 2007). Alla barn är olika och beter sig därför på olika sätt i vissa situationer och därför är det svårt att veta vad det normala beteendet innebär.

5.2 Vinjetter

Vinjetterna är kopplade till den första frågeställningen som lyder; Hur tolkas anmälningsplikten i 14 kap 1§ SoL av förskollärare och hur appliceras anmälningsplikten i praktiken utifrån deras tolkning? Efter intervjufrågorna kompletterades intervjun med fiktiva fall för att få en tydligare bild av hur det ser ut i praktiken utifrån deras tolkningar. Nedan analyseras det i tre steg vad studien visar för mönster.

Steg 1: Maja 5 år går i Solens förskola. Hon bor tillsammans med sin pappa som är ensamstående. Han är 35 år med ett svagt socialt nätverk och kämpar med sin ekonomi då han är arbetssökande. Maja lämnas och hämtas ofta sent till förskolan. Vid upprepade tillfällen har Maja kommit med smutsiga kläder och är ofta väldigt hungrig.

	Fsk 1	Fsk 2	Fsk 3	Fsk 4	Fsk 5	Fsk 6
Inget allvarligt.						
Samtal med förälder.	X	X	X	X	X	X
Göra en anmälan och berätta det för förälder.						
Allvarligt; Gör en anmälan direkt utan att meddela förälder.						
Vet ej, rådfråga chefen.						

I det första steget var alla intervjupersoner överens om att de hade haft ett samtal med föräldern. De berättade att de skulle talat om vad de sett, att de har anmälningsplikt och om situationen inte förbättrats så kommer dem vara skyldiga att göra en anmälan. Merparterna av intervjupersonerna skulle tagit in pappan på ett extra samtal för att prata med pappan enskilt i lugn och ro. Ett exempel på vad en av intervjupersonerna svarade är "Det här känner jag en brist på att föräldern inte kan eller tar hand om sitt barn med smutsiga kläder och hungrig. Då hade jag i första hand inte gjort en anmälan utan pratat med föräldern först, hur ser det ut hemma? För just med smutsiga kläder har vi haft fall där vi har pratat med föräldrarna och då visar det sig att dem inte hade tillgång till tvättid. Så då kunde vi erbjuda tvättmaskinen på förskolan. Så ibland är det inte att föräldrarna inte vill det bästa för barnet men dem kan inte. Dem har inte möjligheten. Här står det att han har ett svagt socialt nätverk och kämpar med ekonomin så att. Då kan det vara att han inte har förutsättningarna, han kanske faktiskt behöver hjälp och kanske vill ha men inte kan be om det. Så jag känner kanske inte att jag gjort en orosanmälan i första hand till socialen däremot så skulle jag kunna fråga, vill du att jag kontaktar socialen åt dig eller tillsammans, så att du kan få stöttning ? för det kanske är något jag inte kan hjälpa till med men då kanske jag kan leda vidare (Fsk 4)". Detta visar på att det alltid är en avvägning om hur förskollärare ska gå vidare i sådana situationer. Kopplas detta till begreppet etik handlar det om att visa respekt för föräldrarna då det föreligger medkänsla gentemot familjens livssituation (Egidius 2011).

Steg 2: Det går några månader och Majas situation har inte blivit bättre trots att pappan varit på samtal på förskolan. Pappan är väldigt trevlig och försäkrar förskolepersonalen gång på gång om att han försöker bättra sig. Du som förskollärare har dock uppmärksammat att pappan luktat alkohol när han hämtat Maja. Maja kommer bra överens med de andra barnen men uttrycker ett aggressivt beteende i lekarna.

	Fsk 1	Fsk 2	Fsk 3	Fsk 4	Fsk 5	Fsk 6
Inget allvarligt.						
Samtal med förälder.						
Göra en anmälan och berätta det för förälder.	X		X	X		X
Allvarligt; Gör en anmälan direkt utan att meddela förälder.		X				
Vet ej, rådfråga chefen					X	

På steg två är svaret inte lika entydigt. Fyra utav sex intervjupersoner hade gjort en anmälan och berättat det för föräldern. En av sex förskollärare hade ansett det allvarligt och gjort en anmälan direkt utan att meddela föräldern. En av intervjupersonerna inte vet hur de skulle hanterat situationen. "Jag hade gjort en anmälan då pappan inte förändrat sig. Jag hade först pratat med föräldern och sagt att jag kommer att göra en anmälan. Att barnet leker aggressivt är inget jag hade lagt större vikt vid då många barn i denna ålder kan uttrycka sig fysiskt när det verbala språket inte räcker till. Om han luktar alkohol så är det ett stort orosmoment som borde anmälas. Den största anledningen till varför jag gjort en anmälan här beror på att han inte förbättrat sig efter vårt förra samtal" (Fsk 1) svarade en av intervjupersonerna som anmält och berättat det för föräldern. En anmälan grundar sig i ett normbrytande beteende vilket även visar sig i detta citat avseende att pappan luktar alkohol (Svensson 2007).

Steg 3: En dag kommer Maja till förskolan. Du som förskollärare går fram och möter Maja men får ingen ögonkontakt. Maja är väldigt frånvarande och tystlåten. Du försöker samtala med Maja för att se hur hon mår. Maja berättar att hon har ont i armen och att hon vill vila. I samband med detta berättar Maja att hennes pappa tagit henne hårt i armen som han brukar när han dricker. Maja ser trött ut och berättar fortsättningsvis att hon inte kunnat sova i natt då hennes pappa varit vaken hela natten och lyssnat på musik.

	Fsk 1	Fsk 2	Fsk 3	Fsk 4	Fsk 5	Fsk 6
Inget allvarligt.						
Samtal med förälder.						
Göra en anmälan och berätta det för förälder.			X			X
Allvarligt; Gör en anmälan direkt utan att meddela förälder.	X	X		X		
Vet ej, rådfråga chefen.					X	

Även här är svaren inte varandra lika. Två av sex hade gjort en anmälan och berättat det för föräldern. Tre av sex intervjupersoner hade anmält pappan och inte berättat det för honom. En av sex intervjupersoner vet inte hur de skulle gått tillväga. "Här hade jag gjort en anmälan utan att säga till föräldern. Det är så pass allvarligt och man ser direkt att barnet far illa. Det finns inget snack om saken. Jag hade gått till min chef och gjort anmälan samma dag (Fsk 1)" svarade en intervjuperson. Anledningen till att några av intervjupersonerna hade berättat för pappan berodde på att de vill "spela med öppna kort", de vill vara ärliga och ha en öppen dialog. Intervjupersonerna som inte hade berättat för pappan sa att det berodde på säkerheten. Om man berättar för pappan när han kommer och hämtar barnet sätter man de andra barnen på förskolan i en utsatt situation då det finns risk att pappan visar ett utagerande och aggressivt beteende. Dessutom berodde det på deras egen säkerhet, att de inte ska ta den konflikten själva. Orsaken till att det skiljer sig mellan intervjupersonerna är den rådande

organisationskulturen. Verksamhetens syn på säkerhet och hur förskollärare ska agera i olika situationer påverkas av organisationskulturen (Alvesson 2015). Det som även har en avgörande roll är den etiska aspekten. Intervjupersonerna som skulle berättat för pappan menar att det de vill visa respekt och lojalitet vilket etikens kärna bygger på (Egidius 2011).

5.3 Organisationskultur

Studiens huvudsakliga tema är hur förskollärare upplever organisationskulturens påverkan på stödet från förskolan för att möjliggöra en orosanmälan och kommer nedan att analyseras utifrån våra intervjuer och organisationsteori.

Det empiriska materialet visar på att endast två av sex förskolor har tydliga rutiner för när och hur en orosanmälan ska verkställas. Detta innebär att fyra utav sex förskolor saknar rutiner och tydliga riktlinjer. I de förskolor som saknar rutiner har intervjupersonerna svarat snarligt, att det vet ungefär hur de hade gått till väga. Det empiriska materialet visar emellertid att förskollärare på samma förskola inte hade agerat på samma sätt om en orosanmälan var aktuell. Fem utav sex intervjupersoner nämnde att de önskat besitta mer kunskap om anmälningsplikten. "Nej, det får vi egentligen inte vi har haft något enstaka tillfälle någon från socialförvaltningen som har varit här och berättat och det är 10 - 15 år sedan sist kanske så det är väldigt långt emellan och egentligen skulle man behöva ha det oftare för att bli trygg i det, dom här tecknen ska ni tänka på och det är det här som ni behöver reagera på eller så här gör ni (Fsk 2)" så beskrev en av förskollärarna hur kunskapen gällande anmälningsplikten prioriteras på deras förskola. Detta är till följd av förskolans organisationskultur som påverkar verksamhetens uppfattning om vilken kunskap som ska prioriteras (Alvesson 2015). Det som dessutom har en bidragande faktor gällande hur förskollärare tänker och handlar kring anmälningsplikten är hur verksamheten väljer att föra diskussionen i verksamheten gällande det, vilket citatet ovan visar på (ibid).

Majoriteten av intervjupersonerna svarade att de upplever stöttning från deras chefer och kollegor. Detta är en av flera anledningar till att dem trots obehag gör en orosanmälan för barnets bästa. En av intervjupersonerna beskriver det på detta sätt "Vi är ju barnens skyddsänglar, det är vi som är där och skyddar barnen och det är ju för barnets bästa (Fsk 4)" Detta visar på att förskollärare arbetar för att besluten ska vara för barnets bästa. I barnkonventionens tredje artikel står det att barnets bästa ska komma i främsta rum vid alla beslut som rör barn. Majoriteten av intervjupersonerna berättar även att det kan finnas

situationer där det kan vara svårt att veta vad som är bäst för varje enskilt barn.

Alla intervjupersoner upplever att stödet av ens chef är väldigt viktigt även om inte alla upplever att dem har det. Intervjupersonerna sa att stödet de syftar på är att dem kan diskutera situationer med chefen, bli hörda, få råd och diskutera olika etiska dilemman. Detta styrker det Falkenström (2013) skriver angående vikten av chefers etiska kompetens. De intervjupersoner som sa att dem har stöd från sin chef pratade om det på ett sätt som fick oss att förstå att det gav dem trygghet på sin arbetsplats. På fem av sex förskolor är det chefen som gör anmälan för att man som förskollärare inte ska skriva under med sitt eget namn då anmälan kan upplevas privat istället för professionell. En av intervjupersonerna sa "Det känns ändå skönt att det inte är jag, det är nästan så att det blir privatperson för mitt namn står ju med i så fall. Det tycker jag är lite skrämmande. För då står det ju att den här förskolläraren har gjort anmälan och inte vi som förskola. Det blir mer utpekande, det känns inte bra. Därför känns det skönt att förskolechefen tar det ansvaret (Fsk 4)". Flera intervjupersoner beskriver det som att de upplever en anmälan privat och att de även har blivit utsatta för hot av föräldrarna. En av intervjupersonerna berättar "Från början så ville jag ju inte möta den mamman. Jag valde att inte gå ut och möta den familjen för hon var hatisk mot mig. Hon hade gjort ett hot mot mig och sa att det var mitt fel "Det kommer vara ett mindre liv på denna jord imorgon (Fsk 2)".

En utav frågorna i intervjun var om de fortfarande hade gjort en anmälan om de misstänker att ett barn far illa även om de inte haft stöttning från chefen eller kollegor. Anledningen till det är för att undersöka i vilken omfattning stöttningen av chef och kollegor påverkar vid en anmälan. Alla sex intervjupersoner svarade tveksamt att det skulle tänka till en extra gång innan de gjort en anmälan. En av sex svarade att de inte skulle vågat gå emot chefen och gjort en anmälan. En av sex svarade att en behövt mer kött på benen för att göra anmälan och därför väntat och fyra av sex svarade att det förhoppningsvis gjort en anmälan ändå då man måste tänka på barnets bästa. Detta kan kopplas till det Alvesson (2015) skriver om som är de negativa aspekterna med en organisationskultur. Man vill helst inte gå emot strömmen, men börjar tveka på sina egna värderingar och det kan påverka ens agerande trots att förskollärarna har en individuell anmälningsplikt (Alvesson 2015 s. 87). Stödet från chefer och kollegor har visat sig vara väldigt viktigt då man måste diskutera fall och tankar. Majoriteten av intervjupersonerna beskrev socialtjänsten som ett stöd när de hamnar i etiska dilemman. Det finns möjlighet att ringa socialtjänsten för att rådfråga när de hamnar i situationer där det är svårt att avgöra om det ska göras någon anmälan.

På detta sätt beskriver en av intervjupersonerna stödet från socialtjänsten "Socialtjänsten är dem vi bollar med först och då ringer vi anonymt ger ett fiktivt ärende kring det som faktiskt är sant men då blir det fiktivt för dem och rådfrågar hur vi ska agera vilket känns väldigt tryggt (Fsk 3)".

Förskolläraernas kontakt med föräldrarna är i vissa fall vital, på gott och ont.

Intervjupersonerna har berättat att en god relation med föräldrarna kan leda till att barn som far illa uppmärksammas i ett tidigare skede. Den negativa aspekten med att ha en bra och nära relation till föräldrarna kan vara att man ser mellan fingrarna ibland för att man vill ge dem en extra chans. Det kan även vara negativt när förskollärarna i vissa fall känner föräldrarna på annat sätt, exempelvis som grannar eller tidigare skolkamrater. Ett exempel på att relationen med föräldrarna i vissa fall är avgörande är när en av intervjupersonerna beskriver det på detta sätt "Det beror på vilka föräldrar det är och vilken relation man har till varandra och om man har ett förtroende för varandra, jag har varit med om fall där vi inte gör en anmälan först utan pratar med föräldrarna först för att det har varit en god relation och vi har kunnat säga till" (Fsk 2). Ett annat exempel är "Nej, däremot har jag jobbat på mindre ställe också, i en annan kommun i en liten liten förort till en annan kommun. På en förskola med två avdelningar och när det hände grejer där, alltså inga allvarliga saker så men.. Där var det nästan inavel på det stället, alla visste allt om alla och dem satt och peka (Fsk 5)" detta är ett exempel på hur organisationskulturen påverkas av placeringen av förskolan (Alvesson 2015 s. 10).

Återkoppling från socialtjänsten har i alla intervjuer problematiserats och diskuterats. Alla intervjupersoner hade önskat att få återkoppling från socialtjänsten efter att en anmälan gjorts. Två av intervjupersonerna har berättat att de fått återkoppling genom föräldrarna och att det har skapat en trygghet i att våga anmäla fler gånger då det blivit en positiv upplevelse att vara till hjälp. Intervjupersonerna menar på att socialtjänsten inte återkopplar med förskolan efter att en orosanmälan har gjorts vilket försvårar förskolläraernas arbete. Anledningen till att det försvårar är för att det finns en ovisshet med hur förskollärarna ska fortsätta samarbeta med föräldrarna. Förskollärarna hamnar i en svår situation och det är många aspekter att ta hänsyn till. I diskussion om återkoppling sa en av intervjupersonerna "Ja, det behöver man ha för att först för att få bekräftat att det var bra att man gjorde det och nu har vi den hära strategin för denna familj för att dom ska få stöd eller det här kan ni tänka på och vara observanta i framtiden om, ingenting... (Fsk 6)". Detta är ett tydligt exempel på vilken svår situation förskollärare hamnar i efter en orosanmälan då de inte fått återkoppling. Detta visar på att socialtjänstens roll påverkar förskolans organisationskultur.

En god samverkan mellan socialtjänsten och förskolan bidrar med ökad kunskap och stöd bland förskollärare vilket resulterar i en ökad förståelse om anmälningsplikten. Stöd från socialtjänsten ökar även tryggheten till att göra en orosanmälan utan chefens eller kollegornas stöd.

5.4 Normalitet

Normalitet är ett relevant begrepp som vi använder för att få förståelse kring hur förskollärare tolkar lagen. Normalitet grundar sig i de normer som vi har i samhället och vad som anses vara normalt. Förskolan är en verksamhet som strävar efter att barn ska vara inom ramen för det normala som leder till att lagen tolkas på olika sätt bland förskollärare (Svensson 2007). Första frågeställningen lyfter fram hur anmälningsplikten i 14 kap 1§ SoL tolkas av förskollärare och hur den appliceras i praktiken då det finns ett stort tolkningsutrymme. Flera av intervjupersonerna beskriver det som att en anmälan i de flesta fallen grundar sig i att barnet har ett normbrytande beteende, exempelvis när ett barn är ledsen eller tycker att fysisk kontakt är obehagligt. Ett normbrytande beteende är något som inte är samhälleligt accepterat. Förskollärare som ska tolka lagen utgår ifrån det som anses vara normalt. Vad som anses vara normbrytande beteende skiljer sig mellan förskollärare. Lagen påverkar i vissa avseenden hur man ser på vad som är normalt och lagen ger oss riktlinjer om hur vi ska tänka kring vad som är normalt accepterat. Exempelvis FNs Barnkonvention, likabehandlingsplaner och läroplanen. Två av sex intervjupersoner nämnde riktlinjer som gäller gemensamt över kommunen som tillsammans med lagen, FN konventionen, likabehandlingsplanen och läroplanen hjälper att göra gränsdragningar för vad som anses normalt.

En av förskollärarna som vi intervjuade nämnde begreppet normalitet och uttryckte sig såhär ”Vi arbetar mot det normala vilket kan betyda olika för alla och i alla familjer med olika kulturer. Därför är det svårt att dra gränsen ibland när man känner att något är fel då det normala är olika för alla (Fsk1)”. Detta stärker vårt argument om att det finns en tolkning bland förskollärare om vad som är normalt och vad som är normbrytande. Som vi tidigare nämnt är det den svenska lagstiftningen, organisationskulturen och normer i samhället som gör att det skiljer sig mellan olika länder om vad som anses vara normalt. Vad som är normalt skiljer sig inte bara mellan kulturer utan även över tid, exempelvis barnaga som historiskt sett varit en del av uppfostran världen över (Kölher & Lucas 2014). Majoriteten av intervjupersonerna ansåg att tecken på utsatthet är när barn har ett förändrat beteende, smutsiga kläder, ofta är hungriga, ofta oroliga, ledsna, visar rädsla eller visar tecken på fysiskt

våld. En av förskollärarna berättar ” Om barnet har ett förändrat beteende och om barnet är orolig exempelvis inte har mönster för dagen det kan vara det här med sovttider, måltider eller att barnet inte har ätit (Fsk 4)”. Ett annat exempel är ”Det kan ju vara att man ser att inte tänderna sköts, ser vi att tänderna inte sköts är det ju också ett sätt att skada barnet (Fsk 2)”. I Sverige anser vi att tandhygien är viktigt och alla barn har rätt till att få tänderna skötta på rätt sätt och om föräldrarna brister i det beskriver intervjupersonen det som om ett barn kan fara illa. Dessa är tydliga exempel på hur intervjupersonerna skulle beskriva hur ett barn kan fara illa vilket visar en skillnad historiskt sätt.

Var man drar gränsen för vad som anses vara tillräckligt smutsig eller hungrig skiljer sig mellan förskollärare. Det finns ett tydligt exempel på detta som beskrivs på detta sätt ” På min förra arbetsplats hade vi ett barn som luktade väldigt illa och det var ju så dom hade det hemma då dom eldade, familjen var bohemer då det var mycket begagnade kläder... det tyckte jag var svårt hur jag skulle gå in i det... jag tycker inte hon for illa av det men det blev mycket kommentarer av andra... där är det ju svårt vart jag som pedagog ska gå in (Fsk 3)”. I detta exempel möter förskolläraren något som går utanför normen vilket gör det svårt att bedöma om det är något man ska anmäla för att skydda barnet. Som vi tidigare har nämnt finns det i en anmälan ett normbrytande beteende som det är i detta fall. Verksamheten utgör en normaliseringspraktik med ambition för att göra det bättre för barnet (Svensson 2007 s. 31). I detta fall går det utanför normen men samtidigt är det svårt att veta vad som är bäst för barnet. Majoriteten av intervjupersonerna talar om att det finns svårigheter att veta vad som är bäst för barnet om barn växer upp utanför det normala levnadssätt som vi har i Sverige. För att skapa ytterligare förståelse kring detta ger en av intervjupersonerna ett annat exempel på en liknande situation ”På en inskolning var det en mamma där alla pedagoger kände att något inte stämde då hon svor jättemycket åt sitt barn på inskolningen (Fsk 3)”, detta är ännu ett exempel på en situation som inte ingår i vad som anses vara normalt i Sverige som gör det svårt för förskollärare att veta hur eller om de ska gå vidare med detta. Detta är ett annat exempel på en situation där det är svårt att avgöra vad som är bäst för barnet då barn är olika och beter sig på olika sätt, ”Det sexuella tycker jag är svårt att veta hur det ter sig eller är det bara en del av utvecklingen för alla barn är ju olika och beter sig olika, för en gång hade jag en flicka som var väldigt fokuserad och höll på väldigt mycket med sig själv och vi pedagoger blev oroliga och tänkte om det är något som inte stämmer (Fsk 6)”. Vilket visar på de komplexa situationer som förskollärare kan befinna sig i då det inte finns en given bild av vad som är bäst för barnet.

”Det är ju tragiskt tycker jag för det ligger mycket prestige i det för att föräldrar tänker mitt barn är det minsann inget fel på och dom känner att det är något som dom har gjort fel och då far ju barnet också illa för att det finns ju hjälp att få och det är ju alltid bättre om man kan ge dem de möjligheterna dem har rätt till (Fsk 5)” är ett citat från en av förskollärarna som beskriver en annan aspekt på hur ett barn kan fara illa när ett barn behöver särskilt stöd då barnet möjligtvis har en diagnos. Detta är ett värdeladdat citat då det precis som intervjupersonen beskriver det mycket prestige i att en vill att sitt eget barn ska vara “normalt”. Att stå utanför normen ses i de flesta fall som något negativt och bidrar till att föräldrar till barn med särskilda behov känner skuld och skam för att deras barn inte faller in i det “normala”. Normalisering är ett begrepp som kan både vara positivt och negativt. Det negativa är att människor är olika och att det kan ses som något dåligt om man inte faller inom ramen för det normala (Svensson 2007 s 32). I denna situation handlar det om att barnet inte faller in i det normala och det anses vara något negativt. ”Ett barn kan fara illa när dennes behov inte är uppfyllda exempelvis om ett barn har en autistisk diagnos och föräldrarna inte vill inse det eller vet vilken hjälp som barnet behöver” (Fsk 1) i detta citat förklarar förskolläraren att barn kan fara illa när barn med särskilda behov inte får rätt stöd. Trots detta skulle majoriteten av intervjupersonerna inte göra en orosanmälan. Intervjupersonerna anser att det är svårt att veta vad som är bäst för varje enskild barn även om det finns en normaliseringspraktik på förskolan.

5.5 Etik

Etik är ett återkommande begrepp under hela arbetet då det berör alla aspekter i förskollärarens arbete, från hur man väljer att tolka lagen till hur stödet och rutinerna i en verksamhet påverkar anmälan. Alla intervjupersonerna belyste att de ständigt möter etiska dilemman. Det är alltid en övervägning om vad som är rätt eller fel, samtidigt som en måste tänka på barnet i första hand. Etik är en inre pågående konflikt om hur man bör eller inte bör agera.

Nedan kommer vi att lyfta fram situationer där etik kan vara avgörande i hur man väljer att agera. Det är situationer som förskollärarna har lyft fram som exempel och ett av dessa är hur man pratar med barn. “Ibland har vi gjort så att vi använt böcker att läsa för att man inte vill ställa raka frågor till såhär små barn för då kan det knyta sig också. Så vi försöker kringgå det med böcker. En sagobok, man försöker springa ner till biblioteket och hitta något som har med ämnet att göra för att få upp samtalet igen... för man vill inte ställa raka frågor till barnet,

har din pappa slagit dig? (Fsk 2)'' beskrev en av intervjupersonerna att de hanterar det etiska dilemmat då barnet berättat om att bli utsatt för våld. Barn kan ha en livlig fantasi och ibland berätta saker som inte är verkliga vilket gör att förskollärare måste göra en överbägning för vad de tror är sant och inte. ''När ett barn sa, pappa slår mig så gjorde vi pedagoger en sketch för barnen där vi var fysiska mot varandra och låtsades vara pappan och barnet och frågade, får man göra såhär? Nej så får man inte göra svarar dom... sen kom diskussionen, mina föräldrar slår mig och så pratar vi kring det (Fsk 4)'' detta är ännu ett exempel på hur en av förskollärarna hanterat en situation då ett barn berättat att föräldrarna slagit denne.

Raundalen & Schultz (2008) skriver att det är viktigt att det finns strategier för hur pedagoger ska få reda på vad som har hänt med barnet utan att fråga barnet direkt. Det finns många olika strategier som förskollärare kan använda sig utav. Det är svårt för förskollärare att veta hur mycket av det som barn säger är sant därför finns det även strategier som underlättar för vad som är sant. Detta gäller inte enbart för hur man talar med barn på bästa sätt utan även hur man talar med föräldrarna i olika situationer då det är känsliga samtal och kan upplevas integritetskränkande, ''Socialtjänsten avslutade utredningen för hon mamma då sa att hon inte ville ha hjälp, dem hade ringt upp henne och berättat att det kommit in en anmälan och då sa hon över telefon att hon inte ville ha någon hjälp (Fsk 6)'' detta är ett exempel på hur familjen vill skydda sig ifrån att andra ska veta vad som pågår i familjen, vilket även Raundalen & Schultz (2008) skriver om. Förskolan måste även skydda barnen från att inte delta på samtal mellan föräldrar och personal vilket en av intervjupersonerna beskriver på detta sätt ''Man tar aldrig en konversation om oro framför barnet eller andra barn på förskolan, eftersom det finns andra barn i bilden är det viktigt att inte barnen ska bli rädda samt för att skydda (Fsk 1)''.

Det etiska dilemmat är att förskolläraren vill skydda fler olika parter, barnet, de andra barn på förskolan samt relationen med föräldrarna då det är viktigt för barnets bästa. Det är viktigt att förskollärare tänker på att familjen i fråga tycker att det är obehagligt att prata om problem inom familjen trots att det är det av stor vikt att förskollärare inte undviker sådana samtal. ''Man kan se hur sårade familjen blir och relationen blir skadad mellan oss pedagoger och föräldrarna... så visst finns det en rädsla för det (Fsk 2)'' citatet visar på att förskollärare hamnar i situationer där både relationen med föräldrarna och barnets bästa ska skyddas. Majoriteten av förskollärarna anser att det är viktigt att relationen med föräldrarna bygger på respekt för att det ska bli så bra som möjligt för barnets utveckling. Respekt är även etikens kärna vilket är en känsla av samhörighet och lojalitet gentemot föräldrarna vilket skapar ett

etiskt dilemma för förskolläraren.

“Jag tycker generellt sett att det är en trygghet att ha den lagen...(Fsk 5)” även om det finns svårigheter med att tolka lagen och att förskolläraren hamnar i situationer där det är svårt att avgöra vad som är rätt eller fel anser intervjupersonerna att det är en trygghet. I detta sammanhang innebär trygghet att förskollärare inte behöver ta hela ansvaret för en anmälan utan att det enligt lag finns en plikt att göra en orosanmälan när de misstänker att ett barn far illa. ”Vi tänkte fram och tillbaka om det ska göras en anmälan just för att vi var rädda i det fallet då om det blir värre då tänk om det är så att han slår henne och det blir värre för henne...(Fsk 6)” Sa en av intervjupersonerna angående hur det ser ut i verkligheten, när man ställs inför ett etiskt dilemma då en anmälan även kan ge negativa konsekvenser.

Intervjupersonerna nämnde vid upprepade tillfällen att det är flera olika parter som man måste ta hänsyn till men att det alltid är barnet som är i fokus. Det är relationen till barnet, föräldrarna, familjerelationerna och det faktum att det finns en lag som de måste förhålla sig till. En av förskollärarna beskrev det “ Vi har ju anmälningsplikt om vi misstänker att barn far illa på något sätt och det är jag som förskollärare som har det yttersta ansvaret... sen är det svårt för man vill inte skära sig med föräldrarna om det inte är någonting men sen samtidigt så är det för barnet skull man är där... men man ska ändå möta föräldrarna och ta hand om deras barn sen varje dag sen efter, så det är väldigt känsligt (Fsk 4)” Detta är ett exempel på hur svårt det kan vara och vilka etiska övervägande man ställs inför vilket kan ge negativa konsekvenser. En annan intervjuperson beskrev det “Tänk om hon har scarfen för att hon kanske har blåmärken så tänk om det är så, och så tänkte vi att tänk om vi anmäler nu och vad händer då, tänk om han gör något och går ännu längre och så har dem ingen mamma kvar”, detta är ett värdeladdat citat och visar på hur långt förskollärare måste tänka innan det gör en anmälan.

“ Man behöver veta vad som har hänt eller inte, för många gånger har man ju familjerna kvar och det är inte säkert att familjerna vill berätta för oss och sen är det rätt känsligt att fråga också om man har gjort en anmälan och fråga hur det blev med orosanmälan (Fsk 5)” förklarar intervjupersonen upplevelsen efter en orosanmälan då det inte finns någon återkoppling från socialtjänstens vilket gör det jobbigt för förskollärare att jobba vidare med familjen. En annan förskollärare beskrev situationen efter en orosanmälan på detta sätt “Det är verkligen så att nej detta är avslutat typ kändes det som för att vi, hon sa nej och ville inte ha hjälp och mer kunde socialtjänsten inte göra, vi tänkte om socialtjänsten inte gör något mer och tänk om det fortsätter... (Fsk 6)” vilket skapar oro för förskollärare då de fortsätter att

möta familjen efter orosanmälan. Eftersom det är ett känsligt ämne är det svårt att veta om en kan fråga familjen vad som hände efter anmälan eller inte. Det kan upplevas integritetskränkande och att en går in för mycket i familjens privata sfär.

Ett citat som redan har nämnts vilket vi anser är värt att belysa igen då det även visar på att förskollärare i vissa fall tycker att det är obehagligt att göra en orosanmälan är "Jag valde att inte gå ut och möta den familjen för hon var hatisk mot mig. Hon hade gjort ett hot mot mig och sa att det var mitt fel hon sa att det kommer vara ett mindre liv på denna jord imorgon (Fsk 2)". Majoriteten av intervjupersonerna anser att det är obehagligt att göra en orosanmälan. "Han pappan blev jättearg på oss, jag kände att jag var rädd för att han skulle slå mig och varje gång det var pappan som hämta kände jag ett obehag (Fsk 5)", detta är tydliga exempel på att det kan finnas en hotbild i samband med en anmälan vilket även Backlund, Wiklund och Östberg (2012) skriver om.

"Det är väldigt svårt för det är också väldigt känsligt, ett sexuellt brott det är nästan ännu värre än det fysiska (Fsk 3)" sa en utav intervjupersonerna. Detta är ett citat där man ställer två olika former av utsatthet emot varandra och värdesätter det ena mer än det andra. Detta kan bidra till att man tolererar sådant som man anser inte är lika farligt i jämförelse med något som man anser är värre. Exempelvis att en är mer tolerant för kränkningar än om en ser att ett barn far illa sexuellt. "Föräldrar kan ibland säga nedsättande kommentarer till barnen exempelvis att de säger till barnet gud vad du är jobbig eller kanske kommenterar utsidan... men det känner jag att man inte kan anmäla (Fsk 4)" detta citat är ett exempel på vad en egentligen inte tolererar och även om det är inom ramen för att ett barn far illa så är det mer accepterat än om det handlar om fysisk utsatthet.

"Jag hade velat ge pappan en chans då det inte är uppenbart att han inte kan ta hand om sin dotter (Fsk 1)" detta sa en av intervjupersonerna vilket visar på den inre pågående konflikten som ett etiskt dilemma resulterar i. Ett annat citat som tidigare nämnts är "På en inskolning var det en mamma där alla pedagoger kände att något inte stämde då hon svor jättemycket åt sitt barn på inskolningen... det visade sig att hon hade en låg intelligensnivå mamman och förstod liksom inte bättre och därför anmälde vi inte det (Fsk 3)" I denna situation ställer inte förskollärarna samma krav på mamman vilket i längden kommer att bli problematiskt för barnet då en befinner sig i en utsatt situation och inte får den hjälp det behöver.

5.6 Makt

Under kodningen av intervjuerna upptäckte vi att makt var ett återkommande begrepp, något vi inte förutsett innan vi påbörjade studien. Begreppet makt i denna studie syftar på status vilket kan uttrycka sig på flera sätt, exempelvis genom maktpositioner, pengar, inflytande, kunskap och befogenheter. Då makt i vissa situationer har en direkt inverkan på om förskollärarna gör en anmälan eller inte anser vi att det är värt att ta upp i analysen. Detta avsnitt kan kopplas till studiens teoretiska begrepp etik. Trots de maktförhållanden som råder inom förskolan vill förskollärare behålla känslan av lojalitet och respekt som etiken bygger på (Egidius 2011). Vårt första citat lyder “Ja, till och med man kanske tycker, aa nu är jag väldigt öppen men såhär.. Att man tycker att föräldern har lite övertag och kanske har höga positioner, mycket pengar eller.. Då känner man sig också liten, till följd av att man inte vågar riktigt och då kanske det är lättare att fria än att fälla (Fsk 4)”. Citatet visar att förskollärarens maktposition har en betydelse när det gäller en orosanmälan. I situationer där det är osäkert om det ska göras orosanmälan och där föräldrarna har höga maktpositioner visar det på att de avstår från att anmäla. Detta är en av anledningarna till att det är många fall som inte anmäls inom förskolan (Prop. 2012/13:10 s. 45). En av de andra intervjupersonerna beskriver det på detta sätt “Jag tror att det är ur samhällssynpunkt att det är svårare att misstro folk med makt. Det är fel att tänka så för dem kan göra fel som alla andra. Men jag har varit med om fall där föräldrar är jätte rika men där har det varit fråga om sexuellt utnyttjande där barnet beskrev i detalj vad hon fick göra ibland och vi såg även saker på förskolan som fick oss att oroas oss över att det kunde vara något med sexuellt ofredande. Och det var något som chefen fick ta upp. Men det var också jobbigt för här måste vi misstro för att någon, att de har gjort någonting. Det är alltid känsligt. Inte för att det är mindre känsligt med någon som inte har den makten eller inkomsten men jag kan känna att ja, dem borde kanske veta bättre om man har en viss utbildning och har läst vidare så har man ett visst tankesätt , man tänker på ett visst sätt. Så är det och då kanske man får till sig att man tänker i lite andra banor kring allting tänker jag (Fsk 5)” detta citat lyfter fram maktperspektivet och på vilket sätt det kan vara problematiskt i praktiken. De flesta av intervjupersonerna anser att makt i vissa fall har en avgörande roll samtidigt som att förväntningarna på föräldrar med mer makt i form av utbildning och inkomst är annorlunda.

De flesta intervjupersoner nämner att förskolechefens ord och beslut väger tyngre än förskollärarens då föräldrarna tar chefen mer på allvar. Förskolechefen har högre status inom förskolan vilket en av intervjupersonerna förklarade det på detta sätt “Och då blir det lite

högre status också tror jag. Att föräldrarna tar det lite mer på allvar när chefen är inblandad (Fsk 4)". Ett ytterligare exempel på detta är "Vi brukar dra till med om du inte kan lösa det så kan du få numret till våran chef (Fsk 5)". Detta visar på att chefens position inom förskolan har högre status än förskollärarnas.

Det finns även maktförhållanden inom olika kulturer, det gäller exempelvis mellan män och kvinnor. En av intervjupersonerna sa "Den här diskussionen kommer man oftast i kontakt med männen i de här familjerna och dem redan ser ner på oss kvinnor här så att det kan bli lite tufft att säga för att dem tycker att dem har rätt så det är inte jätte bekvämt är det inte (Fsk 2)". Ett annat exempel på hur maktförhållandena kan skilja sig mellan kulturer är lärarens status i samhället. En annan intervjupersonerna sa "Vi kanske borde höja vår status och inte va så rädda för det heller. Vi har pratat om viss kulturskillnad, i vissa kulturer är lärarna höjda till skyarna och man ser upp till dem och respekterar dem, medan här är det, just nu känner vi ibland att visst, ni tar hand om mitt barn men det är jag som.. Ah man känner sig inte riktigt respekterad (Fsk 5)". I dessa exempel finns det en koppling till normalitet då båda förskollärare beskriver normerna inom deras kultur och hur det kan komma till uttryck. Hur föräldrarna tänker och handlar kopplas till normalitet då de styrs av de normer och värderingar som finns inom kulturen (Svensson 2007). Maktförhållandena i olika kulturer kan skapa konflikter eftersom förskollärarna har olika uppfattningar om vad som är normalt, vilket förstärks av intervjupersonerna i citaten. Exempelvis har förskollärarna olika maktpositioner inom olika kulturer vilket citaten visar på.

Förskollärare besitter också en form av makt i och med anmälningsplikten som föräldrar måste vara medvetna om. En av intervjupersonerna berättade "Jag har jobbat i nästan 18 år och känner dem att dem har makt över mig, det är ju det här med härskarteknik, jag blir ju tryggare i min roll ju mer erfarenhet jag får, och sen om dem kommer och försöker ta över så visar jag att detta är mitt område (Fsk 4)". Citatet visar på att erfarenheten som förskolläraren besitter och tryggheten i sin profession som förskollärare innebär makt. Makt i detta sammanhang innebär att erfarenhet skapar en förståelse i hur förskollärare ska agera i olika situationer för att skydda barnet. Sammanfattningsvis har makt en betydande roll och finns i olika konstellationer inom det sociala samspelet som rådet på en förskola. Makt i form av status påverkar förskollärarnas sätt att agera i olika situationer även om det skulle innebära att ett barn far illa.

5.7 Mångkulturellt samhälle

Ett ytterligare tema som var återkommande i kodningen av intervjuerna var mångkulturellt samhälle som visade sig vara av stor betydelse i förståelsen till hur anmälningsplikten tillämpas. Vi är medvetna om att begreppet kultur är brett och därför är det nämnvärt att kultur i detta avseende syftar till nationell tillhörighet. Detta avsnitt kan även kopplas till begreppet normalitet då normer och värderingar skapas i olika kulturer. Vad som anses vara normalt inom en kultur behöver inte anses normalt i en annan kultur (Svensson 2007). Detta kan skapa konflikter för förskollärare om hur de ska agera i vissa situationer. Trots att normer och värderingar kan skilja sig mellan kulturer har alla barn i Sverige rätt att få samma trygghet och omsorg i livet.

En av intervjupersonerna sa ” Men det är ju det här att man i vissa kulturer får slå barn för det har vi ju familjer här där dem får göra det i sin kultur där vi påtalar att i Sverige har vi en lag att man inte får slå barn. Ni får inte. Dem kan till och med säga till oss om han gör så, ge han, släta till honom lite, nej det kan vi inte göra det får inte ni göra heller som bor i Sverige. Så att detta påtalar vi ju lagen för dem att det inte är okej här oavsett vad du har för härkomst eller vad ni har för sätt att uppfostra så är det straffbart här i Sverige ni får inte slå era barn (Fsk 2)”. Ett liknande svar kom från en annan intervjuperson som beskriver det på ”Nej jag handlar på samma sätt utanför och på jobbet. Min förra arbetsplats var mångkulturell vilket betydde att jag fick ha många samtal med föräldrarna om vad som är lagligt i Sverige och inte. I olika kulturer finns olika uppfostringsätt och även om de föräldrarna inte vill sina barn illa så skadar de dem. Därför skulle jag inte säga att jag tolererar något på arbetet. Det fanns många föräldrar, familjer som inte mår bra där jag arbetade förr då det fanns många nyanlända familjer. Oftast räckte det med ett samtal för att hjälpa dem att förstå. I andra fall när jag var tvungen att göra en orosanmälan tillsammans med min chef så fick dem den hjälp dem har rätt till i Sverige som dem inte visste om (Fsk 1)”. Intervjupersonerna menade att i de flesta fall så handlar det inte om att föräldrarna vill skada sitt barn utan skadar dem omedvetet pga. lagar och kulturer och vad som därmed anses normalt.

Majoriteten av intervjupersonerna ansåg att det inte är lätt för en nyanländ familj att rätta sig efter alla nya lagar, normer och värderingar och att ett samtal med föräldrarna om hur det fungera i Sverige är att föredra. En av intervjupersonerna beskrev det på detta sätt, ”Och hur man säger saker, och samma där också med andra kulturer att man kanske uppfostrar sina barn på ett annat sätt, vi svenskar kanske hotar våra barn mer och andra kanske ger dem liten

dask (Fsk 3)". Citatet visar att det finns en uppfattning om att det finns en skillnad mellan olika kulturer inom förskolan. Flera av intervjupersonerna nämner att det tycker det är svårt att veta hur förskollärare ska förhålla sig till dessa förhållanden. De menar på att det är viktigt att det finns en respekt gentemot varandra och att dessa föräldrar ska få en chans att förstå det svenska samhället samtidigt som förskollärare måste skydda barnet från utsatthet.

6. Uppsatsens sammanfattande resultat

För att tydliggöra resultaten kommer vi i detta kapitel att svara på våra frågeställningar utifrån vår insamlade empiri. Den första frågeställningen vi har lyder, hur tolkas anmälningsplikten i 14 kap 1§ SoL av förskollärare och hur appliceras anmälningsplikten i praktiken utifrån deras tolkning? Det svar vi kommit fram till är att det inte finns en entydig tolkning. Vad som definierar ett barn som far illa skiljer sig mellan förskolor och därför skiljer sig tolkningen av lagen. Med hjälp av vinjetterna har vi kunnat se att anmälningsplikten i praktiken skiljer sig åt då tolkningen ej är den samma. Det är brist på information om anmälningsplikten i förskolor och om skolans rutiner vilket leder oss in på vår andra frågeställning. Finns det rutiner kring hur och när en orosanmälan ska genomföras vid misstanke om att ett barn far illa? Som vi precis nämnt saknas det rutiner på flera utav de förskolor vi besökt, rättare sagt på fyra utav sex stycken. När en orosanmälan ska göras kopplas samman med vår första frågeställning om hur anmälningsplikten ser ut i praktiken vilket baseras på individens tolkning. Det är dock inte bara tolkningen som har en direkt påverkan, även stöttningen av chefer och kollegor har en direkt påverkan har vi sett. Vår tredje frågeställning är, hur upplever förskollärare stödet från chef och kollegor på förskolan och på vilket sätt anser de att det i sin tur påverkar förskollärarens agerande? Majoriteten av förskollärarna svarade att dem känner stöd från sin chef och sina kollegor och att det stödet gör det lättare för dem att utföra en anmälan. Att chefen skriver under anmälan skapar trygghet för de anställda. Studien har även visat på att socialtjänsten har en stor betydelse för förskollärare innan och efter en orosanmälan.

Sammanfattningsvis kan vi se att tolkningen av lagen är olik vilket resulterar i att anmälningsplikten i praktiken ser olik ut. Vi har inte upptäckt skillnader på förskolor utan skillnader mellan förskollärare vilket vi drar slutsatsen om baserar sig i att varje förskollärare tolkar lagen olika samt att stöttningen påverkar beslutet. Majoriteten av intervjupersonerna ansåg att det hade varit av stor hjälp och trygghet att ha tydligare riktlinjer, rutiner och samtal med chefen och socialtjänsten om hur man ska tänka kring gränsdragningen då lagen anses diffus enligt dem. Intervjupersonerna ansåg att bristen av information dock komparerades en aning då stöttningen av chefen var stor. Nedan kommer vi att med en avslutande diskussion gå djupare in på våra tankar och reflektioner om resultaten.

7. Avslutande diskussion

Myndigheter som har anmälningsskyldighet bidrar till att hjälpa familjer som behöver hjälp men av olika anledningar inte kan söka hjälpen själva eller inte vill ha hjälp (Prop 2012/13:10). Trots skyldigheten att anmäla när ett barn far illa på förskola eller skola är det många fall som inte anmäls, särskilt på förskolan (Ibid). Tidigare forskning visar att det brister i anmälningsskyldigheten på förskolor vilket förvånar oss. Vi hade en förhoppning om att förskollärarna i vår studie skulle berätta att det finns kunskap och tydliga rutiner på deras förskolor. Detta är ett viktigt ämne som måste tas på allvar på förskolor, det handlar om barn som samhället har en skyldighet att skydda från våld och övergrepp.

Enligt forskning känner sig förskollärare osäkra ifall det inte finns rutiner på förskolan om hur de ska gå tillväga vid en anmälan. Relationen till föräldrarna kan i vissa fall vara avgörande vid en anmälan då förskollärarna inte vill riskera att förstöra den (Backlund, Wiklund & Östberg 2012). I denna studie har det visat sig att förskollärarna har ett önskat intresse för att ha ett bättre samarbete med socialtjänstens då deras vägledning och riktlinjer för anmälningar har stor betydelse.

För att underlätta processen vid en orosanmälan är det viktigt att det finns rutiner på förskolan. Det bör även finnas en bra och effektiv samverkan mellan förskolan och socialtjänsten för att i god tid kunna fånga upp de barn som far illa. En god samverkan bidrar även till att anmälningsprocessen inte tar så lång tid vilket är bra för barnets skull men även för förskollärarna som i framtiden kommer att möta föräldrarna dagligen.

Till vår förvåning stämde inte verkligheten överens med det empiriska underlag som vi samlat in. I praktiken var inte kunskaperna stora gällande anmälningsskyldigheten och rutinerna på förskolan. Det finns inte heller en tydlig samverkan mellan socialtjänsten och förskolan vilket är problematiskt. Det skapar distans mellan varandra som i sin tur kan leda till rädsla och obehag när förskollärare misstänker att barn far illa vilket kan leda till att förskollärare inte anmäler. Majoriteten av intervjupersonerna sa att det skulle behöva mer kunskap från socialtjänsten för att kunna känna sig trygga. Anmälningsskyldigheten handlar huvudsakligen om att skydda barn i Sverige mot övergrepp i olika former och därför har vi ett ansvar i alla Sveriges kommuner att skapa en god samverkan mellan socialtjänst och skolan för att i tid kunna fånga upp de barn som behöver hjälp.

Begreppet organisationskultur kan förklara hur en kultur i en verksamhet kan påverka den enskilde individens agerande i obehagliga situationer. Enligt tidigare forskning kan stödet från sin organisation och socialtjänsten påverka hur förskollärare agerar (Backlund, Wiklund & Östberg 2012). Det som intresserar oss är att det vi kan se i det resultat som vi har fått om att organisationskulturen skiljer sig mellan förskolor även om lagen gäller alla. Detta anser vi är problematiskt då det ska vara samma skydd för alla barn i Sverige och det inte ska spela någon roll vart du än befinner dig. Vi har intervjuat förskollärare på olika kommuner och märkte att även inom samma kommun men på olika förskolor så skiljer det sig åt. När vi diskuterade detta utifrån organisationskultur kom vi även fram till att etik och normalitet är relevanta begrepp att komplettera med för att skapa en bredare förståelse. Detta grundar sig i ett etiskt tänkande och i någon form av normaliseringspraktik.

Avslutningsvis, alla barn i Sverige har rätt till ett liv utan att befinna sig i en utsatt situation eller att växa upp i ett hem där deras behov inte tillgodoses. Det vi dessvärre har upptäckt är att vi har en mycket lång väg att gå tills lagen kan få en optimal verkan i praktiken. Mer kunskap och diskussion kring detta behövs för att det ska ske en förändring.

8. Referenslista

- Alvesson, Mats (2015) *Organisation och ledning*. Tredje uppl. Malmö: Liber
- Backlund Åsa, Stefan Wiklund & Francesca Östberg (2012) När man misstänker att barn far illa. En studie av hur professionella inom BVC, förskola och skola förhåller sig till anmälningsplikten. *Rädda barnen*. Stockholm.
- Bris - Barnens rätt i samhället (2018) *Om våld mot barn*. <https://www.bris.se/for-vuxna-om-barn/vanliga-amnen/utsatta-situationer/om-vald-mot-barn/> [Hämtad: 2018-12-25]
- Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.
- Cederborg, Ann-Christin (2014) Utsatta barn och ungdomar. I: Cederborg, A-C (red.) (2014) *Barnperspektiv i socialtjänstens arbete*. Malmö: Gleerups.
- Cocozza Madeleine, Per A. Gustafsson & Gunilla Sydsjö (2007) *Who suspects and reports child maltreatment to Social Services in Sweden? Is there a reliable mandatory reporting process?* European Journal of Social Work. 10(2):209-223.
- Egidius, Henry (2011) *Etik och profession: i en tid av ökande privatisering och myndighetskontroll*. Stockholm: Natur & kultur.
- Falkenström, Erica (2013) Värdet av chefers etiska kompetens. *Socialmedicinsk tidskrift*. 90(6):857-865.
- Köhler, Marie & Lucas, Steven (2014) Barnuppfostran utan våld – en rättighet för varje barn. *Läkartidningen*. 111(47):1-4.
- Lindholm, Johanna (2014) FN:s konvention om barnets rättigheter. I: Cederborg, A-C (red.) (2014) *Barnperspektiv i socialtjänstens arbete*. Malmö: Gleerups.
- Lundén, Karin 2010. *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn: vad vi kan lära av forskning?* Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Malterud, Kirsti (2014) *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning: en introduktion*. Upplaga 3. Lund: Studentlitteratur
- Proposition 2012/13:10: Stärkt stöd och skydd för barn och unga. Stockholm.

Proposition 2017/18: 186: Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Stockholm.

Raundalen Magne & Schultz Jon-Håkon (2008). Kan vi prata med barn om allt: de svåra samtalen. Lund: Studentlitteratur

Regeringskansliet (2018). Konvention om barnets rättigheter (svenska). Dnr s. 2018:010

Scannapieco, Maria och Connell-Carrick, Kelli (2009) *Understanding Child Maltreatment: An Ecological and Developmental Perspective*. Oxford Scholarship Online.

Schein Edgar H. (2004): *Organizational culture and leadership*. Upplaga 3. San Francisco: Jossey-Bass.

SFS 1984:387. Polislagen. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2017:30 Sjukvårdslagen. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2010:800 Skollagen. Stockholm: Utbildningsdepartementet

SFS 2012:776 Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2001:453 Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartementet

Skolverket (2012) Skolans ansvar för barn som far illa. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2012) *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga, en undersökning om omfattning och regionala skillnader*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2016:19. *Barnkonventionen blir till Svensk lag*. Betänkande av Barnrättighetsutredningen.

Svensson, Kerstin (2007) *Normer, normalitet och normalisering*. I: Svensson, Kerstin (red.) (2007) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Therese Kvist, Tiril Willumsen & Anne Rønneberg (2018) *Våld i nära relationer - tandvårdens roll*. Aktuell Nordisk Odontologi. 43(10).

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1. Lagen kap 14 1§ SoL

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rätts- psykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

9.2 Bilaga 2. Missivbrev

Hej!

Tack för att du vill delta på intervjun, här kommer lite mer information. Vi är två studenter som läser på Lunds Universitet, Campus Helsingborg. Vi studerar sjätte terminen på socionomprogrammet. Vi skriver vår kandidatuppsats denna termin och hör av oss till er angående förfrågan om att delta på en intervju.

Vår kandidatuppsats handlar om anmälningssplikten i teori och praktik inom förskolor. Syftet med vår studie är att undersöka hur förskollärare tolkar lagen om anmälningssplikt och hur ni upplever stödet från förskolan för att möjliggöra en orosanmälan. Vi även intresserade av förskollärares syn och erfarenhet för att skapa en större förståelse.

Intervjun tar max 1 timme. Vi kommer att spela in intervjun, finns det några invändningar på det är vi öppna för alternativa förslag. Vi har möjlighet att anpassa oss angående tid och plats. Det är frivilligt att delta och du kan när som helst avbryta intervjun. Materialet kommer att hanteras konfidentiellt. Vi kommer att publicera vår kandidatuppsats på lunds universitet hemsida.

Om ni har några frågor eller funderingar så hör gärna av er, Med vänliga hälsningar,

Caroline Simonsson Carolinesimonsson@live.se, 0723123483

Kanzada Abraham ka7358ab@student.lu.se, 0761876382

Handledare: Susanna Johansson Susanna.johansson@soch.lu.se, 046 - 2229223

9.3 Bilaga 3. Intervju Mall

Barn som far illa

- Hur definierar du “barn som far illa”?

Organisationskultur

- Vilka tankar och reflektioner har du haft kring anmälningsplikten under dina år som förskollärare? (tex, har du det i åtanke hela tiden eller är det något du inte lägger så mycket fokus på?)
- Vad har du för kunskaper kring förskolans anmälningsplikt ? Har du själv hamnat i situationer där du önskat att dina kunskaper kring anmälningsplikten varit större?
- Finns det rutiner kring hur och när en orosanmälan ska genomföras vid misstanke om att ett barn far illa?

Etik

- Har du någon gång upplevt att du hamnat i ett etiskt dilemma angående en orosanmälan? Berätta gärna!
- Berätta om olika aspekter som kan göra att man låter bli / självklarhet att anmäla vid oro?
- Hur hade du beskrivit stödet från din förskola? Hur tror du att stödet påverkar ditt agerande i en anmälan?
- Har du någon gång accepterat något som du utanför din profession hade tagit avstånd från?

9.4 Bilaga 4. Vinjetter

Steg 1.

Maja 5 år går i Solens förskola. Hon bor tillsammans med sin pappa som är ensamstående. Han är 35 år med ett svagt socialt nätverk och kämpar med sin ekonomi då han är arbetssökande. Maja lämnas och hämtas ofta sent till förskolan. Vid upprepade tillfällen har Maja kommit med smutsiga kläder och är ofta väldigt hungrig.

Hur hade du som förskollärare hanterat denna situation?

Steg 2.

Det går några månader och Majas situation har inte blivit bättre trots att pappan varit på samtal på förskolan. Pappan är väldigt trevlig och försäkrar förskolepersonalen gång på gång om att han försöker bättra sig. Du som förskollärarna har dock uppmärksammat att pappan luktnat alkohol när han hämtat Maja. Maja kommer bra överens med de andra barnen men uttrycker ett aggressivt beteende i lekarna.

Hur hade du som förskollärare hanterat denna situation?

Steg 3.

En dag kommer Maja till förskolan. Du som förskollärare går fram och möter Maja men får ingen ögonkontakt. Maja är väldigt frånvarande och tystlåten. Du försöker samtala med Maja för att se hur hon mår. Maja berättar att hon har ont i armen och att hon vill vila. I samband med detta berättar Maja att hennes pappa tagit henne hårt i armen som han brukar när han dricker. Maja ser trött ut och berättar fortsättningsvis att hon inte kunnat sova i natt då hennes pappa varit vaken hela natten och lyssnat på musik.

Hur hade du som förskollärare hanterat denna situation?